

B post

"Hamro Patrika"

Norge-Nepal foreningen

Kirkevn. 77
1364 Hvalstad

Postgirokonto:
0802 4202 438

VELKOMMEN I
NORGE-NEPAL
FORENINGEN!

Enkeltmedlem
kr. 100,-

Familie
kr. 150,-

Organisasjon
kr. 300,-

MEMLEMSKONTINGENTEN.

Program for møtet torsdag 8. februar 1996:

- # Lysbildeforedrag om arkitektur i Nepal,
ved arkitektene Dag Nordling og Trine Helle.
- # Dyre Vaa Sætre forteller om situasjonen i Nepal.
- # Kaker, kaffe/te og utlodning.
- # Salg av kalendre, notatblokker o.l. fra Nepal.

Nr. 1, januar 1996

Velkommen til møte
i Norge-Nepal foreningen
8. februar 1996, kl. 19.00
i Lektorenes Hus, Wergelandsveien 15, Oslo.

Lysbildeforedrag:
"Nepals arkitektur"
ved arkitektene Dag Nordling og Trine Helle.

Vi minner om at det nå er på tide å betale medlemskontingenten for 1996. Innbetalingsblankett er vedlagt. Enkeltmedlem kr. 100,- familie kr. 150,- og organisasjoner kr. 300,-. Se s. 10 og baksiden av Hamro Patrika for ytterligere informasjon. Vi håper du far et interessant og hyggelig år i Norge-Nepal foreningen.

NORGE-NEPAL FORENINGENS STYRE:

Navn:	Adresse:	Tlf. jobb	Tlf. privat
Marit Kløppa (leder)	Skøyenvn. 97 0375 Oslo	22 31 36 91	22 52 10 31
Dyre Vaa Sætre (kasserer)		22 20 05 71	
Nikolai Arnø (medlemsregister)	Fossekalen 32 3034 Drammen		32 81 86 39
Wenche Fossum (sekretær)	Bjørnestupet 25 1453 Bjørnemyr		66 91 68 77
Kirsten I. Greiner (fungerende redaktør)	Landingsvn. 84 0767 Oslo		22 14 11 01 Fax 22 14 11 01
Tove Cecilie Kittelsen #	Waldemar Thranesgt. 32 0171 Oslo		22 46 48 02
Shiva Km. Sitaula #	Øyavn. 46 1900 Fetsund		63 88 15 23
Harald Olav Skar #	Øvre Smestad vei 16 c 0378 Oslo	22 17 70 50	22 92 19 74
Sigrun Eide Ødegård #	Schultz gt. 7 0365 Oslo		22 56 78 86

Nye styremedlemmer

PERSONER MED VERV UTENFOR STYRET:

Roy Friis (revisor)	Peiskrokvn. 8 1482 Nittedal	22 93 71 04	67 07 69 08
Yngve Gauslå	Gamlelinja 31 b 1254 Oslo		22 62 22 96
Thrond Berge Larsen	Dannevigsvn. 12 0463 Oslo		22 71 98 73

STYREMEDLEMMENE:

Marit Kløppa (53): Førstebibliotekar i Stortinget. Har vært i Nepal fem ganger som turist, to ganger med Den Norske Turistforening og tre ganger på egen hånd. Marit har sittet i styret tre år, hvorav to som leder.

Dyre Vaa Sætre (33): Arbeider i Utviklingsfondet med ansvar for Asia. Studert internasjonal politikk og bistandsspørsmål i England og ved Landbruks-høyskolen på Ås. Feltarbeid i Sørvest-Nepal. Har besøkt landet som turist flere ganger, tilsammen et halv år. Dyre har sittet som kasserer i styret i ett år.

Nikolai Arnø (61): Elektroingenør i Drammen Kraft. Vært i Nepal som turist to ganger. Medlem av foreningen siden 1987, sittet i styret ett år og får nå ansvar for medlemsregisteret.

Wenche Fossum (45): For tiden hjemmeverende husmor med barn. Tar utdanning på kveldstid og importerer tibetanske tepper. Bodd i Nepal i tre år da mannen arbeidet for FN's internasjonale luftfartsorganisasjon. Sittet i styret fire år, de siste som sekretær.

Kirsten I. Greiner (30): Studerer statsvitenskap hovedfag; internasjonale miljøforhandlinger med vekt på klima, ozon og nord-sør problematikk. Studier innen samfunns- og ressursgeografi, samt markedsføring. Har vært én gang i Nepal som turist. Medlem av foreningen siden 1989. Sittet i styret to år, hvorav ett som fungerende redaktør.

Tove Cecilie Kittelsen (33): Studerer sosialantropologi hovedfag. Vært i Nepal seks ganger, senest i forbindelse med hovedfagsprosjekt blant tharuene i sørvestre Nepal. Medlem av foreningen siden 1989. Innvalgt i styret november 1995.

Shiva Km. Sitaula (26): Studerer informatikk (cand.mag) i Oslo. Opprinnelig fra Biratnagar i Nepal, men har tilbrakt flere år med skolegang og studier (bachelor) i Kathmandu. Kom til Norge i 1993. Medlem av foreningen 1996. Innvalgt i styret november 1995.

Harald Olav Skar (48?): Arbeider som forsker ved Norsk Utenrikspolitisk Institutt. NUPI, hovedsakelig innen feltene utvikling, bistand og regionale konflikter. Phd i sosialantropologi. Jobbet flere år i Peru. Har de siste årene arbeidet med bl.a. demokratiseringsprosessen i Nepal og besøkt landet mange ganger. Innvalgt i styret november 1995.

Sigrun Eide Ødegård (28): Studerer sosialantropologi og skriver hovedoppgave bl.a. om tharuene og deres etnopolitiske organisering. Deltatt i forskningsprosjekt med NUPI og nepalesisk forskningsmiljø om demokratiseringsprosessen i Nepal. Har gjort feltarbeid i den vestlige delen av Terai i Nepal og besøkt landet som turist. Innvalgt i styret november 1995.

ARSMØTET I NORGE-NEPAL FORENINGEN 9.11.1995.

Tilstede ca. 40 personer, hvorav en fra valgkomiteen og syv styremedlemmer.

Arsmøtet omfattet:

1) Gjennomgang av årsberetning (se s.4) ved Marit Kleppa.

Ingen innvendinger ble fremmet mot årsberetningen og den er dermed godkjent.

2) Gjennomgang av foreningens regnskap (se s.6) ved Dyre Vaa Sætre.

Resultatet er dårligere enn i fjor, noe som skyldes to faktorer: færre har betalt kontingent og utgiftene til trykking av Hamro Patrika har vært større. Dårligere kontingentinngang kan delvis tilskrives at de som ikke hadde betalt ble sendt puring i månedsskiftet oktober/november, mot tidligere år i august. Foreningen har rett før årsmøtet mottatt mange innbetalinger som foreløpig ikke er registrert i regnskapet og flere er underveis i posten. Styret har i år satset sterkere på Hamro Patrika, hvilket er i tråd med medlemmenes uttrykte ønsker. Flere arbeidstimer er nedlagt og resultatet er en tykkere avis med mer og nyere informasjon om Nepal. Hamro Patrika er foreningens viktigste tilbud til medlemsmassen, spesielt for de som er bosatt utenfor Oslo-området og som ikke har anledning til å delta på møtene. Avisen er også det sentrale forbindelsesleddet mellom styret og medlemmene.

Ifølge regnskapet har foreningen en egenkapital på drøye 8.000 kroner (mot fjorårets knappe 20.000.). Styret regner dette som et minimum av nødvendig sikkerhet for den videre driften. Styrets håp er å opprettholde Hamro Patrika på dagens nivå, noe som avhenger av tilstrekkelig kontingentinngang.

I løpet av 1996 planlegger Norge-Nepal foreningen å utgi en brosjyre om Nepal, en revidert utgave av brosjyren utgitt i 1987. Hvis mulig vil den også gis et noe mer profesjonelt preg. Styret har søkt Norad om finansiell støtte.

Ingen hadde innvendinger mot regnskapet og det er dermed godkjent.

3) Vibeke Eikås gjennomgikk valgkomiteens innstilling til styre, revisor og valgkomité.

Styret: Marit Kleppa, Dyre Vaa Sætre og Nicolai Arnø var ikke på valg. Kirsten I. Greiner og Wenche Fossum stilte til gjenvalg. Medlemmer til styre og valgkomité velges for to år, men valgkomiteen ba Wenche sitte ett år til fordi det ellers ville bli seks styremedlemmer på valg i år og bare tre til neste år. Dinesh Amatya, Basudha Gurung og Ane Haaland stilte ikke til gjenvalg. Stein Bie trådte ut av styret tidligere i år. Valgkomiteen forslø Tove Cecilie Kittelsen, Shiva Sitaula, Harald Olav Skar og Sigrun Eide Ødegård som nye styremedlemmer.

Revisor: Roy Friis ble foreslått gjenvalgt.

Valgkomité: Vibeke Eikås og Eldbjørg Holm Erstad stilte ikke til gjenvalg. Yngve Gauslå og Thord Berge Larsen var innstilt.

Innstillingen møtte ingen innvendinger og det nye styret, revisor og valgkomité er dermed godkjent.

4) Eventuelt. Ingen saker ble fremmet.

5) Lysbildeforedrag ved Jon Gangdal (se s.7).

Norge-Nepal foreningen Arsberetning 3.11.1994 - 9.11.1995

Styret:

Leder	Marit Kleppa
Kasserer	Dyre Vaa Sætre
Sekretær	Wenche Fossum *
Styremedlemmer	Nicolai Arnø
	Stein Bie (ut av styret februar 1995 p.g.a. ny stilling i FAO)
	Ane Haaland *
	Kirsten I. Greiner *
	Basudha Gurung *
	Dinesh Prasad Amatya *

* Personer på valg i år.

Det er avholdt 5 medlemsmøter og 6 styremøter.

Medlemsmøter:

3.november 1994.

Årsmøte. Lysbildeforedrag ved Erik Steineger: "Planter og tradisjoner blant sherpaer og tamanger". Om bruk av ville planter i husholdning og til medisinske formål.

Tilstede: 19 personer.

HP (1994:4) med invitasjon til møtet utsendt.

8.februar 1995.

Vibeke Eikås holdt lysbildeforedrag om organisering på lokalt plan i Kaski- og Lamjung-distriktene. Chandika Olsen presenterte et skoleprosjekt i Sundarjal utenfor Kathmandu.

Tilstede: 20 personer.

HP (1995:1) med invitasjon til møtet utsendt.

15.mars 1995.

Festmøte - fem år siden revolusjonen. Trond Tandberg viste fantastiske lysbilder fra trekkingtur i Nepal. Tove Cecilie Kittelsen formidlet inntrykk fra Nepal etter et besøk i februar -95. Chandika Olsen sto for deilig dal-bhat.

Tilstede: 40 personer.

HP (1995:2) med invitasjon til møtet utsendt.

10.mai 1995.

Christine Engen, freelance reiseleder, holdt lysbildeforedrag om sine erfaringer fra gruppereiser i Nepal.

Tilstede: 15 personer.

HP (1995:3) med invitasjon til møtet utsendt.

14. september 1995.

Lysbildeforedrag ved Tove Cecilie Kittelsen og Sigrun Eide Ødegård: "Glimt fra feltarbeid blant tharuene i Vest-Nepal". Sigrun informerte også om den politiske situasjonen i Nepal. Bard Nome presenterte medisinstudentenes humanitæraksjon, hvis innsamlende midler i år gikk til et øyehelseprosjekt i Nepal.

Tilstede: 37 personer.

HP (1995:4) med invitasjon til møtet utsendt.

9. november.

Arsmøte. Lysbildeforedrag ved Jon Gangdal: "Sherpaer i Nepal".

HP (1995:5) med invitasjon til møtet utsendt.

Annonsering av møter: Alle møter i Norge-Nepal foreningen er annonsert i U-landstava.

Medlemsmøter i 1996: Styret tar heretter sikte på å avholde tre medlemsmøter på høsten og to i våresongen, da mai/juni passer dårlig for møter innendørs.

Hamro Patrika: Det er utgitt fem numre av Hamro Patrika i 1995. "Vår avis" har utviklet seg til å bli en skikkelig nyhetsskilde om Nepal. Nyheter og informative artikler saksess fra mange ulike kilder: aviser, tidsskrifter, brosjyrer og Internet. I de to siste numrene er også nyheter på norsk med Kirsten I. Greiner har vært redaktør dette året.

Annen virksomhet:

-Generalkonsul Bjørn Korsvold har også i år overlatt til foreningens leder å besvare mange henvendelser om Nepal.

-Foreningen har mottatt mange henvendelser i forbindelse med medisinstudentenes innsamlingsaksjon.

-Marit Kleppa har på oppfordring besøkt to barnehager i Oslo-området i forbindelse med FORUT's (IOGT's bistandsorganisasjon) engasjement i arbeidet med å samle inn penger til gatebarn i Nepal. Marit fortalte om Nepal, samt viste lysbilder og diverse gjenstander.

-Under et opphold i Nepal (april -95), besøkte Marit Gandaki boarding school i Pokhara - en "mønster-skole" som Teidar ungdomsskole i Vestfold har kontakt med i forbindelse med sin årlige utlandsuke. Sushila, student på Ås, holdt i april -95 foredrag om Nepal på Teidar ungdomsskole.

Brosjyre: Det ser nå ut til at en ny brosjyre om Nepal skal se dagens lys. En god jobb er gjort av Dyre og Kirsten som snart har manus klart. Det er søkt Norad om støtte til utgivelsen.

Medlemmer: Norge-Nepal foreningen har totalt 199 medlemmer, hvorav ti er organisasjoner.

Foreningens økonomi: se regnskapet.

Alan Myhr

Årsregnskap for Norge-Nepal foreningen

Regnskapsperiode 19.10.94 - 06.11.95

Inntekter	1994	1995
Kontingenter	17.100,00	8.630,00
Bevertning	2.462,50	3.054,00
Tilskudd	0,00	0,00
Renter på postgiro	724,33	209,88
Boksalg	710,00	0,00
Inngangspenger	140,00	150,00
Loddsalg	1.920,00	2.165,00
Diverse	0,00	550,80
Sum inntekter	23.056,83	14.759,68

Utgifter		
Porto, gebyrer	5.525,50	4.755,50
Adm. rekvisita	476,00	1.408,56
Bevertning	2.377,00	2.052,40
Lokalleie	3.450,00	3.750,00
Innkjøp av bøker	3.175,46	896,00
Trykking av HP	6.893,00	12.009,50
Diverse	3.986,00	1.556,50
Sum utgifter	25.882,96	26.428,46
Resultat	(2.826,13)	(11.668,78)

Balanse	19.10.94	06.11.95
Kasse	1.060,70	2.455,10
Postgiro	18.675,98	5.612,80
Sum eiendeler	19.736,68	8.067,90

Gjeld	0,00	0,00
Egenkapital	19.736,68	8.067,90
Sum gjeld & e.kap.	19.736,68	8.067,90

Regnskapet er revidert: 8. november 1995

R. Grøn

Kommentarer til årsregnskapet

(delt ut sammen med regnskapet på årsmøtet.)

1) Kontingentinngangen har vært betraktelig dårligere enn forrige år. Det ble sendt ut 145 kontingent-purringer i slutten av oktober (mot 99 i august 1994, 80 i august 1993). Dette har til nå (14.11.94) bare ført til tre nye innbetalinger. Purringene ble sendt ut sammen med Hamro Patrika, for å spare porto. Dermed var vi senere ute med å rykke på innbetalinger enn tidligere. Vi håper mange kontingent-innbetalinger er underveis i posten!

2) Posten "renter" refererer kun til renter ved årsskiftet.

3) Hamro Patrika har høynet både ambisjons- og profesjonalitetsnivå. Samtidig har HP også ved flere anledninger hatt flere sider enn før og dermed vært dyrere å trykke.

4) Norge-Nepal foreningen har søkt Norad om støtte til produksjon av ny/oppdatert informasjons-brosjyre. Søknadssummen er 54.600,- kroner. Midlene er øremerket dette tiltaket. *** Kasserer

ÅRSMØTET 9.NOVEMBER 1995: Jon Gangdal om sherpaene.

Jon Gangdal holdt lysbildeforedrag om sherpaene i Nepal, med utgangspunkt i en Everest-ekspedisjon i 1994. Via bilder og kommentarer formidlet Gangdal sin dype respekt for folket som kom fra Tibet for 400 år siden. Han forteller om Khumbu og Rolwaling, om sherpaenes handelsruter gjennom passene i Himalaya og om deres helligste fjell, Tserigma. Gangdal omtaler sherpaene som verdens triveligste turkamerater. De er ikke så gode klatreteknisk, men uslåelige i store høyder. Naturen selv har vært deres læremester.

Gruppen som satte kursen mot Everest var stor. Ikke alle hadde like mye ekspedisjons-erfaring, men enkelte av sherpaene hadde deltatt i utallige ekspedisjoner. I Tibet hadde de kinesisk vertsskap, liaisonoffiseren, sjåføren og tolken var alle kinesiske. Kineserne kontrollerte alt og var helt historieløse når det gjaldt landet: ifølge dem har Tibet alltid tilhørt Kina.

Etter tre ukers innreise var ekspedisjonen i klatreområdet. Advanced base camp lå på 5600 m o.h., rett ved en bre med istårn. Gruppen fulgte en egg til leir 2 og fortsatte videre oppover ryggen mot Everest. Nydelig vær gjorde det mulig å strekke tau svært raskt.

Etter mange transportetapper var åtte mann i øverste leir og klatringen mot toppen kunne starte. På spørsmål om de ville gå mot toppen dagen etter svarte sherpaene ja. En fortrolig pratetund avdekket imidlertid at de slett ikke mente det var ønskelig. Sherpaene er så lojale at de svarer ja uansett: et spørsmål oppfattes som ordre. "Ja" kan bety "nei" blant sherpaene som signaliserer uenighet ved fravær av entusiasme. På grunn av sherpaene ble siste etappen mot Everest utsatt til den dagen de svarte "ja" - og mente det.

Tolvte september startet ni personer på turen mot toppen: seks sherpaer som trallet og sang foran, med tre nordmenn pesende bak. Men den lystige stemningen fikk en brå slutt da et løheng brakk og utløste snøras nedenfor. Fire sherpaer ble feid med. Tre av dem ble funnet raskt, men en, Mingma, hadde omkommet i fallet. Dette var det første dødsfall som rammet Rolwalingsherpaene. Gangdal følte skyld og fortvilelse og ønsket sterkt at en landsmann hadde omkommet istedenfor en sherpa. For nordmenn er klatring en eksklusiv fritidsfornyelse og egotripp. For sherpaene er det en inntekt å leve av. Gangdal slet med skyldfølelse i lang tid etter hendelsen.

Den omkomne måtte ned. Man ville unngå at Mingma ble gjenfødt som et dårlig vesen fordi han døde på fjellet. Avdøde skulle i sittestilling for å fraktes ned og sherpaene dunket løs på den stive kroppen med stein. Gangdal var forundret over deres forhold til den døde. Skillet mellom kropp og sjel var åpenbart.

I base camp ble Mingmas kropp vasket og brent. Munkene som hadde bedt for ekspedisjonen før de la i vei, ba nå for å bringe Mingmas sjel over på den rette siden. Seremonien ble avsluttet med at de tibetanske munkene, de kinesiske militære, sherpaene og de norske klatrerne alle vasket hendene i vannet. Mingmas kropp var vasket i. For Gangdal viste denne handlingen kvaliteter som kanskje bærer håp om forsoning.

De bestemte seg for å avbryte ekspedisjonen. Sherpaene fikk beskjed om at lønn ville utbetales som om ekspedisjonen var fullført. Ønsket de å fortsette klatringen? Det

offisielle svaret var at "vi gjør det dere sier", det uoffisielle at "vi vil hjem". Gangdal følte seg mer tyngt av skyld enn noen gang da en ung sherpa kom bort til ham og sa: "vi er så lei oss for at vi ikke kunne fullføre din drøm om å nå toppen".

Ekspedisjonen ryddet leirene og hengte opp bønneflagg for at Mingmas sjel skulle passes godt på. Mingmas familie brukte senere en tredjedel av forsikringssummen til ritualer og bønneøvelser for sjelen hans. Bønnene er svært viktige og til tross for kostnadene er ritualene ikke kommersialiserte. Gangdal har skrevet og holdt kontakten med Rolwaling-sherpaene. Det er også opprettet et minnefond for å gi Mingmas barn skolegang (kostskole i Kathmandu). Opplysninger om minnefondet kan fås ved å kontakte Marit Kleppa. ***

K.I.Greiner

MEDLEMSMØTET 14.DESEMBER 1995: Gedun Rinchen.

Syttifem personer var tilstede på desember-møtet arrangert i samarbeid med Tibet-komiteén. Foredragsholdere var Dalai Lama's representant i London og Gedun Rinchen, flyktning fra Tibet. Tibet-komiteén serverte tibetansk mat, og på den kulturelle menyen sto tibetansk musikk og dans.

Dalai Lamas representant informerte om Tibets nyere historie, med vekt på forholdet til Kina. Hun mente at situasjonen i Tibet er i ferd med å bli vanskeligere: kineserne undertrykker tibetanerne på stadig verre måter.

Gedun Rinchen flyktet for annen gang fra Tibet i 1995. Han er født i østre Tibet, men flyktet med familien til India i 1959. Da han kom tilbake til Tibet for ti år siden, var han forholdsvis uvitende om kinesernes opptreden i landet. Fra 1987 arbeidet han som turistguide og fikk stadige påminnelser om kinesernes undertrykking. Turistbyrået, hans arbeidsgiver, ga klar beskjed om at hvis guidene sa eller gjorde noe som kineserne reagerte på, ville byrået ikke trå hjelpende til. Grensen for hva kineserne anser som akseptabelt er lav: å synges en religiøs sang kan gi tre års fengsel.

Rinchen's arbeidsdager bar preg av kineserne som fra dag til dag, og uten grunn, bestemte hvor han kunne ferdes og hvilke steder som var "tillatte" å frakte turistene til. Under en demonstrasjon ble en venn truffet av skudd, noe som gikk sterkt inn på Rinchen. Han ble engasjert i å samle inn og nedtegne opplysninger om menneskerettighetssaker i Tibet. I seks år arbeidet han med dette uten å bli oppdaget.

Like før en EU-delegasjon skulle besøke Lhasa i mai 1993, arresterte politiet hundre tibetanere. Rinchen var blant dem, til tross for at politiet ikke hadde arrestordre på ham. Uten ransakelsesordre ble huset hans gjennomgått og mange ting konfiskert. Kineserne fant bl.a. engelske bøker om tibetansk historie og religion, en skrivemaskin med utenlandske bokstaver, et uferdig brev om politiske fanger og noen løpesedler.

Rinchen havnet i et av de bedre fengslene hvor han satt isolert i åtte måneder. Kineserne forsøkte å få en tilståelse under hyppige, lange og harde forhør, men han innordnet seg "reglene" i fengselet og ble ikke torturert. Tortur er svært vanlig. Kinesisk politi og sikkerhetsstyrker benytter meget sofistikerte fysiske og psykiske torturmetoder som ikke etterlater merker på ofrenes kropp.

I mellomtiden ble det lagt sterkt internasjonalt press på kinesiske myndigheter for å få løslatt Rinchen, noe hovedpersonen selv var helt uvitende om. Sentralt i kampanjen sto Harrison Ford som Rinchen tidligere hadde guidet i Tibet. Og omverdenens engasjement ga resultater: alle måneder etter arrestasjonen ble Rinchen løslatt og flyktet ut av landet.

Rinchen mener at forholdene i Tibet er svært vanskelige. Tibetane opplever sterke sosiale problemer og det er markert forskjell mellom kinesernes og tibetanernes økonomiske, sosiale og utdanningsmessige forhold og rettigheter. Rent drikkevann er i stor grad forbeholdt kinesere, så som mange andre sosiale og helsemessige goder. Materielt sett har kineserne riktignok bygget noen veier og brakt elektrisitet til enkelte deler av landet, men dette er lite i forhold til kostnaden: skaden på Tibet's kultur. Via skolene fremmes kinesisk kultur og ideologi. Forholdvis nye restriksjoner innebærer forbud mot å delta i ritualer, hvilket omfatter også religiøse seremonier. Reglene for å bli munk/honne er meget strenge.

De fleste tibetanere slutter skolen etter få år, noe som har sammenheng med at det store antallet kinesiske innflyttere gjør det vanskeligere å få tilgang til videre skolegang. Blant tibetanske studenter er frafallet stort p.g.a. språkreglene innført av kinesiske myndigheter. Offisielt utgjør kineserne tre prosent av Tibets befolkning, men nesten halvparten av studentmassen er kinesere.

De økonomiske forholdene i Tibets landsbyområder og fjerne strøk er ikke bedret. Enkelte steder tvinges bøndene til å dyrke hvete istedenfor bygg som brukes til å lage tsampa, den vanligste tibetanske retten. Tsampa er tidsbesparende, energieffektiv og hendig mat under reisearbeid på åkre og pass av buskap. Mange bønder må nå kjøpe bygg på det åpne markedet.

Kinesisk innflytting har bidratt til arbeidsledighet blant tibetanerne og høy inflasjon. Tibetane er ikke motstandere av utenlandske utviklingsprosjekter, men misliker når det skaper jobber for kineserne og øker innflyttingen. Kinesiske myndigheter prøver å skape en vrangforestilling om at tibetanerne ikke er i stand til å håndtere sine egne saker. Realiteten er at tibetanske ledere ikke har noen innflytelse og at det blir stadig vanskeligere og farligere å sende ut nyheter om hva som skjer. Tibetane søker hjelp fra omverdenen, men er forbløffet over Vestens fortsatte likegyldighet. Det overveiende flertall er imot kinesisk styre og ønsker et uavhengig Tibet.

På vegne av de 700 politisk fengslede i Tibet og alle som har dødd og lidd under kineserne, appellerer Rinchen til fortsatt arbeid for å løslate fanger og bringe Tibet nærmere frihet. På spørsmål fra salen om hva han mener om turismen i Tibet, svarer han at den bidrar til erosjon av kulturen og bygger opp under kinesernes undertrykking. "Jo færre turister, jo bedre." Og han er klar over at uten å ha vært guide for Harrison Ford, ville han fremdeles sittet i kinesisk fengsel i Tibet. ***

K.J.Greiner

22 DREPT I BUSSULYKKE

KATMANDU: Minst 22 menn ble drept da en buss i går kjørte ut i elva Jhumka, sørvest for Nepals hovedstad Katmandu. Flere andre av de 57 passasjerene om bord i bussen kom alvorlig til skade.

(NTB-AFP)

Arbeiderbladet

14. des. 1995

GLA' MELDING NUMMER 1.....

.....er at NORAD har bevilget Norge-Nepal foreningen 25.000,- kroner til produksjon av en ny og oppdatert informasjonsbrosjyre om Nepal. Søknad om finansiell støtte ble sendt NORAD i høst og midlene er merket dette tiltaket. Brosjyren vil bli en revidert utgave av den utgitt i 1987. Dyre og Kirsten er godt i gang med manus og Dag Nordling har sagt seg villig til å illustrere brosjyren. Vi mottar gjerne gode idéer og innspill!

K.J.G.

GLA' MELDING NUMMER 2

.....er at du nå har mulighet til å betale medlemskontingenten for 1996. Vi lover å gjøre vårt ytterste for å tilby deg interessante medlemsmøter og et solid Hamro Patrika. Jo raskere du betaler, jo raskere får vi oversikt over økonomien og kan planlegge årets aktiviteter. Mange medlemsmøter, gode foredragsholdere og mange tykke Hamro Patrika'er av bra kvalitet avhenger av at vi har økonomisk ryggdekning til å planlegge i god tid. Og de som av en eller annen grunn ikke fikk betalt kontingent for året som gikk, kan nå få god samvittighet igjen ved å sende inn beløpet for begge årene på vedlagte innbetalingsblankett. Enkeltmedlem kr.100,- Familie kr.150,- Organisasjon kr.300,-

K.J.G.

NEPALS POLITISKE SYSTEM

Fra 1990 har Nepal vært et konstitusjonelt monarki med flerpartiordning og et politisk system lignende det britiske.

Den lovgivende myndighet ligger hos **Parlamentet** som består av Representantenes Hus og National Council, hver med lik rett til å fremme lovforslag. Den utøvende myndighet ligger hos **Ministerrådet** (Council of Ministers), bestående av noen fra Representantenes Hus og ledet av statsministeren. **Høyesterett** og underordnede organer, Court of Appeals og District Courts, har den dømmende myndighet.

Parlamentet består av **Representantenes Hus** (Pratinidhi Sabha) og **National Council** (Rastiya Sabha). **National Council** har 60 medlemmer. 10 er såkalte nasjonalt anerkjente personer og nomineres av kongen etter anbefaling fra statsministeren, mens 50 velges av et valgkollegium som består av personer fra Representantenes Hus, Distriktenes Utviklingskomitéer og Landsbyenes Utviklingskomitéer. Av de femti skal 35 være medlemmer av Representantenes Hus (inkludert tre kvinner) og 15 skal være fra hver av de fem utviklingsregionene (tre fra hver). Medlemmer av National Council sitter i seks år. 20 av de 60 medlemmene velges annet hvert år for å sikre kontinuitet.

Representantenes Hus har 205 medlemmer som velges direkte av folket hvert femte år. Nepal er inndelt i 205 valgkretser og fra hver krets velges det en representant til huset. Nepal opererer ikke med utjæmningsmandater eller noen form for proporsjonalt valgsystem slik vi kjenner fra Norge. **Valgsystemet** er flertallsvalg (simpelt flertall) i enmannskretser; det partiet som får flest stemmer i en valgkrets får mandatet fra denne kretsen. Et slikt "winner takes it all" system bidrar vanligvis til få og store partier fordi de mindre partiene sjelden vinner en valgkrets selv om de har forholdsvis god oppslutning på landsbasis. Unntaket er imidlertid der et nasjonalt sett lite parti har spesielt stor oppslutning i kun en eller få kretser og vinner disse. Man kan altså risikere både at et på landsbasis lite parti får uforholdsmessig mange mandater i Representantenes Hus og at mindre partier overhodet ikke blir representert. På det mest ekstreme kan man tenke seg en situasjon der ett parti får alle de 205 mandatene til tross for godt under 50% oppslutning på landsbasis og i hver valgkrets. Men vanligvis vil to store partier vinne mange kretser hver og valgsystemet satte man hensynet til stabilitet i høysetet: man ville unngå et parlament sammensatt av mange små partier og preget av politisk ustabilitet.

Valgkretsene bestemmes på basis av både administrative distrikter og befolkningsmengde (ca. 100.000 innbyggere i hver valgkrets). De distriktene som har under 100.000 innbyggere er egne valgkretser uavhengig av befolkningsmengde.

For å anerkjennes som et politisk parti må partiet registreres hos Valgkommisjonen. Kommissjonen har rett til å avslå registrering hvis den finner at partiets retningslinjer er i strid med Grunnlovens ånd, f.eks. hvis partiet er etnisk motivert, framhever en religion på bekostning av andre eller støtter oppsplitting av landet.

K.I.Greiner

Kilder: Deepak B. Thapa (Himal Magazine), Ganesh Man Gurung (Tribhuvan University) og Internet.

NYTT FRA NEPAL.

Nyhetene er basert på informasjon hentet fra diverse nyhetsgrupper på Internet og andre kilder. Materialet er fritt oversatt og bearbeidet av K.I.Greiner. Forkortelser: DPA: Deutsche Presse-Agentur, KTM post: Kathmandu Post, UPI: United Press International, XNA: Xinhua News Agency.

Deuba utnevner rekordstort ministerråd.

Kathmandu 13. og 17.des. (DPA, Reuters og KTM Post). Etter adskillige spekulasjoner og kritikk har statsminister Deuba utvidet sitt ministerråd for andre gang siden han kom til makten i september. Av de atten nyutnevnte ministrene er sytten fra NC. For første gang er også en kvinne utnevnt: Leela Koirala, svigerinne til G.P.Koirala, er gitt ansvaret for kvinner og sosial velferd. Det nye ministerrådet, bestående av 44 medlemmer (25 kabinettministre, to juniorministre og sytten assisterende ministre), er det største noensinne. Kritikere hevder nyutnevnelserne innebærer en uforholdsmessig stor belastning på landets økonomi. Utvidelsen er et unødvendig tiltak som Nepal ikke har råd til, sier UML. Allerede fra september møtte Deuba kritikk for fordeling av ministerposter, idet mer enn halvparten av postene gikk til RPP. Politiske eksperter mener utvidelsen er resultat av misnøye innen NC. Deuba forsøker nå å blidgjøre kritikerne ved å gi de nye setene til NC-kolleger.

Da koalisjonsregjeringen ble innsatt, var politiske kjennere enige i sin dom: elektoratet hadde modnet og tiden for politisk konsensus var begynt. I lys av de pågående basketak om ministerposter, synes det som om den eneste form for konsensus innen NC og mellom de tre koalisjonspartene gjelder målet om å holde seg ved makten. Deuba taler igjen med to tunger: han ber nepaleserne være nøysomme og arbeide hardt for landets utvikling, samtidig som han bruker skattebetalernes penger og belaster landets økonomi ytterligere med kabinettutvidelsen.

Regjeringen 100 dager ved makten: ingen uhell og få resultater.

Kathmandu 20 og 27.des. (XNA og KTM Post Online). Den NC-styrte koalisjonsregjeringen har nå sittet ved makten i hundre dager. "Tredjedivisjons" er manges kommentar til hva som er utrettet. Deuba kritiseres for treg beslutningstaking p.g.a. krangel mellom koalisjonspartnerne. Ifølge lokale aviser, har rivalisering innen NC og mellom NC og koalisjonspartnerne forhindret trepartikoalisjonen fra å befeste seg. NC har fått trening i balansekunst ved å måtte ta hensyn til koalisjonspartnerne interesser, takle ytterliggående innen NC og gjøre partisjefene til lags. Dette forklarer både hvorfor Deuba brukte så lang tid på å utvide ministerrådet og dets overdimensjonerte størrelse. Regjeringen har også vært svært opptatt med finkirurgi: overføringer og utnevnelser i byråkratiet. Etter hundre dager oppsummerer de fleste resultatet slik: dyre utenlandske fornyelsesturer, liten beslutningstaking, etablering av et enormt kabinett og store prisstigninger på vann og melk. "Regjeringen har i det minste sittet hundre dager ved makten uten at det har skjedd noen uhell", sa justisministeren til Kathmandu Post. På lederplass i Rising Nepal ble det i dag uttrykt at det nå er på tide at regjeringen handler raskere og genererer synlige resultater.

UML støtter RPP.

Kathmandu nov. og 31.des. (Reuters, Hari Adhikary og andre kilder - Internet) Fjorten kommunistiske (CPN-UML) parlamentsmedlemmer ga sin stemme til RPP's R.Devkota under valget til National Council 13.november. Resultatet kom som et sjokk i politiske kretser, spesielt i NC som er lammet av UML's overraskelsestrekk. Valget ble holdt for å fylle elleve ledige seter i National Council. NC fikk fem plasser, CPN-UML fire og RPP to. Kommunistene ofret sin egen kandidat til fordel for Devkota fra kongevennlige RPP som er i regjeringskoalisjon med NC og NSP. Politiske kommentatorer mener CPN-UML med dette prøver å undergrave koalisjonen via Devkota. Devkota har alltid vært motstander av de demokratiske kreftene i landet. Antakelig vil han arbeide mot styrking av koalisjonsstrukturen for å hindre at demokratiet konsolideres.

RPP's parlamentariske komité hadde Devkota som sin toppkandidat. Majoriteten i partiet stemte imidlertid på R.N.Sharma som er sterk tilhenger av at koalisjonen blir en suksess. Kun seks av nitten RPP-ministre ga sin stemme til Devkota, hvilket viser at Devkota og hans støttespillere er i mindretall innen partiet. Man antar at Devkota vil kreve å bli visestatsminister, noe som vil skape problemer. Majoriteten i RPP vurderer nå det nye forholdet til UML og er engstelige for hva som skjer når Devkota søker å tilbakebetale UML ved å forstyrre vennskapet mellom NC og RPP. I mellomtiden må UML-ledelsen tåle misnøye fra sine egne: mange kommunistiske parlamentsmedlemmer kritiserer ledelsen for å tvinge dem til å stemme på Devkota.

NC tapte mot UML og fikk færre seter enn ventet i valget. Intern strid og utbrytere svekket partiet. NC forbereder nå et råds møte i mars for å stramme opp organisasjonen. Det skal også reageres mot partimedlemmer som arbeidet mot NC's offisielle kandidater til valget.

Mer kriminalitet i Nepals politikk.

Kathmandu 13.des. (Post Reporter). Menneskerettighetsgrupper setter nå søkelyset på en faretruende økning av kriminelle tendenser i politikken. Trenden går i retning av mer vold og kriminelle handlinger i Nepals politikk, lignende slik det var i Panchayat-tiden. Det rapporteres om tvang, vold og trusler med politisk undertone både under valg og i dagliglivet. Menneskerettighetsgruppene peker bl.a. på en skyteepisode i 1994-valget der fire mennesker ble drept i Dang. Innenriksminister K.B.Kadka skal ha vært involvert i episoden uten at det har fått rettslig etterspill. Gruppene etterlyser også siktelse mot de som begikk brudd på menneskerettighetene under opprøret i 1990.

Arbeidere terrorisert.

Jajarkot 25.des. (KTM Post Online). Arbeidere tilhørende Samyukta Janamorchha (SJM) Nepal (Bhattarai Group) har plaget og terrorisert lokale folk i de fjerne distriktene Jajarkot og Rukum. De uttaler at dette er deres form for klassekamp. SJM-arbeiderne truer og slår de lokale, dreper buskapen til de som er uenige med dem, nekter musikk i brylluper og hindrer folk i å utføre sine religiøse ritualer. Få tør klage til politiet og det rapporteres også om angrep på politimenn. SJM-arbeiderne har satt fyr på hus tilhørende arbeidere som støtter NC og RPP og de forhindrer bygge- og utviklingsarbeid. De er også mistenkt for minst ett drap.

Mao feires i Nepal.

Kathmandu 27.des. (KTM Post Online). Alle kommunistiske fraksjoner, bortsett fra kommunistpartiet i Nepal (CPN-UML) feiret i dag Mao's 103 årsdag med ulike seremonier og samlinger. Den kommunistiske veteranlederen N.B.Karmacharya sto for musikk og dans i Kathmandus hovedgater, noe som senere gikk over i et massemøte der folk ofret blomster ved bilder av Marx, Lenin, Stalin og Mao. Studentorganisasjonen til Nepal Labour Peasants Party organiserte en ukelang markering i Bhaktapur. I tillegg til å feire, benyttet kommunistene anledningen til å beskyldte hverandre for å være forrædere.

Bhutanske flyktninger marsjerer tilbake til Bhutan.

3.jan. (Vilaiwan Phokthavi). Etter år med resultatløse forhandlinger om de bhutanske flyktningene i Nepal, har flere hundre av dem besluttet å marsjere tilbake til Bhutan. Nesten 100.000 bhutansere har kommet til Nepal etter at den bhutanske regjeringen begynte å utvise minoriteter og tvang dem til å

gi fra seg stasborgerpapirene ved grensen. De fleste utviste er tredje- og fjerdegenerasjons borgere av Bhutan. Omtrent en million av Bhutans opprinnelige befolkning på seks millioner er nå flyktninger.

63 personer omkommet i snøras og jordskred.

(Independent 22-28nov. Vol.5,NO.38 - Internet). Antallet drepte i de kraftige snøfallene og rasene denne måneden (november) har nå kommet opp i 63. Fremdeles kan det finnes mennesker begravet under snø og leire. Blant de omkomne er 41 nepalesere, hovedsakelig bærere og guider, og 22 utlendinger. Bærerne var spesielt utsatt p.g.a. dårlig utrustning og lite klær til beskyttelse mot kulden. Manglende oversikt over turister som trekker på individuell basis har gjort identifikasjon av utlendingene vanskelig. Totalt 538 personer ble evakuert fra områdene sterkest rammet av tragedien; Khumbu, Kanchanjunga og Manang. Tatt i betraktning værforholdene, krevende fjellområder og problemer bl.a. med å få tak i nok helikoptre, fungerte redningsarbeidet forholdsvis bra. Politiet, militæret, Turistdepartementet, Himalayan Rescue Mission, TAAN og lokale NGO'er gjorde en beundringsverdig innsats. Myndighetene kritiseres nå for ikke å ha hverken godt nok utstyr eller skikkelige rutiner for varsling av mulige naturkatastrofer.

Italiensk turist stukket ned i Thamel.

(Independent 15-21nov. Vol.5,NO.37 - Internet). I oktober ble David Carraro (27), en italiensk turist, stukket ned og drept i Thamel i Kathmandu. Politiet har identifisert de fem lokale ungdommene som sto bak ugjerningen og to av dem er pågrepet. Episoden skjedde på Raggae Pub, da ungdommene forsøkte å komme i nærkontakt med en av kvinnene i Carraro's følge. For ikke lenge siden ble Padam Karki vaktmann på Old Vienna Restaurant, drept. Mange narkotikahandlere, gamblere og folk tilknyttet bordeliv virksomhet er samlet i Thamel. Området er forholdsvis lite og både turister og folk bosatt her ønsker nå at politiet i større grad bidrar til sikkerheten.

Mer og dyrere vann i Kathmandu.

Økt vannavgift. Kathmandu 28.des. (KTM Post Online). Nepal Water Supply Corporation (NWSC) kunngjorde i dag en snarlig 23% økning av vannavgiften. Økningen skal etter sigende kun gjelde de i Kathmandu-området som bruker mer enn 15.000 liter vann per måned. I løpet av NWSC's 22 årige drift har drikkevannet aldri nådd hverken en akseptabel kvalitet eller kvantitet. To tiår med stor utenlandsk bistand til urban vannforsyning har gitt liten suksess. På grunn av NWSC's upålitelighet har hoteller og industrier boret dypt hvorfra vannet er i ferd med å tappe grunnvannet færetuende.

Mer vann til hovedstaden. Kathmandu 22.des. (XNA). Nepals regjering har besluttet å iverksette et stort vannprosjekt for å sikre tilstrekkelig vannforsyning til Kathmandu innen år 2000. Vannet skal ledes fra Melamchi-elven, nesten 30km. nordøst for hovedstaden, via dammer og tunneler til Kathmandu. Prosjektets første fase, som skal avsluttes innen år 2000, er beregnet til 185 mill.\$ og omfatter bygging av tilgangsveier, dammer i elven, en 27 km. tunnel og et renseanlegg. Dette vil gi en kapasitet på 170 mill.liter daglig. Etterspørselen etter vann ligger i dag på omtrent 130 mill. liter, men av dette dekkes bare 110 mill. i regntiden og 60 mill. i den tørre. I prosjektets andre og tredje fase, iverksatt i neste århundre, vil vann fra to andre elver øke kapasiteten til 510 mill. liter.

Local Village Development Act.

(Olav Myrhol). I slutten av november vedtok parlamentet en såkalt Local Village Development Act. Denne inkluderer årlige overføringer til hver kommune på Rs.550.000 til utviklingsformål. LVDA innebærer også forenklet byråkrati, overføring av ansvar fra sentrale til lokale myndigheter og større handelfrihet for den enkelte kommune.

Regjeringen planlegger landreformer.

Kathmandu 17.des. (XNA). Regjeringen vil iverksette et seks måneders landreformprogram sikket mot å løse problemet for mer enn en halv million landløse i Nepal. Det skal innføres økonomiske incentiver for å øke produktiviteten og motvirke ytterligere oppdeling av land. Man vil prøve å identifisere de som virkelig er uten land og løse problemet på langsiktig basis, sier minister for landreformer B.Tamang. Nesten 40.000 landløse hushold ble tildelt eierbevis til land under UML's reformprogram som ble avsluttet da kommunistregjeringen mistet makten i september.

Bistand til Nepal.

Verdensbanken støtter vei til Arun. (Independent 15-21nov. Vol.5,NO.37 - Internet).

Verdensbanken har besluttet å bidra med Rs.1,100 millioner til bygging av en vei til Arun-dalen. FN gir 42 millioner dollar til Nepal. Kathmandu 14.des. (XNA). FN's "World Food Program" (WFP) planlegger å iverksette et mat-for-arbeid program i 45 nepalesiske distrikter over de neste fem årene. Målet er å skape sysselsetting, generere inntekter og bedre levestandarden til lokalbefolkningen. WFP skal sørge for 4,5 mill. tonn korn. Et annet WFP-prosjekt, sikket mot å oppmuntre til skolegang, vil finansiere måltider til 200.000 fattige barn i åtte distrikter de neste atten månedene. Omtrent en tredjedel av 3,3 millioner barneskoleelever dropper ut av skolen, hovedsakelig p.g.a. fattigdom. WFP skal også finansiere et hjelpeprosjekt som innebærer mat til 90.000 bhutanske flyktninger i Øst-Nepal. 360 mill. \$ i bistand, Kathmandu 21.des. (XNA). De siste tre månedene har utenlandske donorer lovet Nepal mer enn 360 mill. \$ i bistand. Deuba sier at koalisjonsregjeringen har lyktes i å gjenetablere donorens tillit til Nepals økonomiske politikk og utvikling.

Eksporten til India øker.

Kathmandu 15.des. (XNA). Nepals eksportnæring opplever nå en vekst etter flere års nedgang. Den totale eksporten økte 1,8% i perioden juli-november 1995 sammenlignet med samme periode i 1994. Eksporten til India viste oppgang på 14,5%, mens andre land importerer stadig mindre fra Nepal. 1,3% nedgang i eksporten til land utenom India skyldes hovedsakelig kleseksporten som er ned 28,6%. Trenden for teppe-eksporten er imidlertid snudd fra kraftig fall til svak framgang. Nepals totale import økte 33,3% i juli-november 1995 sammenlignet med samme periode i 1994. Til tross for eksportveksten er Nepals handelsbalanse negativ og underskuddet øker i rask tempo.

KORT OG NYTT.

Kongens fødselsdag feiret.

Kathmandu 29.des. (UPI). 29.desember ble Kong Birendras fødselsdag feiret med prosesjoner og andre markeringer. 74 personer fikk opphevet sine fengselsstraffer. Innenriksministeriet erklærte offentlig fridag og oppfordret til bønn og feiring i fem dager.

Nepal: "Tibet er Kina".

Kathmandu 28.des. (TASS). Under et møte med den kinesiske ambassadøren i Nepal, sa statsminister Deuba at nepalesiske myndigheter anerkjenner Tibet som en del av Kina og ikke vil tillate anti-kinesiske handlinger på Nepals jord.

Nytt femstjernes hotell i Kathmandu.

Kathmandu 28.des. (Reuters). Hyatt Corporation skal bygge et femstjernes hotell, Taragon Regency, i utkanten av Kathmandu. Hotellet, som koster 37,4 mill. \$, skal stå ferdig i løpet av to år og etter planen tiltrekke seg velstående vestlige turister.

Finansielt informasjonssystem opprettes.

Kathmandu 23.des. (XNA). Nepals regjering skal etablere et omfattende informasjonssystem for nasjonale utgifter. Hensikten er å produsere korrekt informasjon om landets finansielle situasjon, i håp om at dette kan bidra til sterkere skattemessig orden og disiplin.

Nepal satser på data.

Kathmandu 21.des. (XNA). Nepal har besluttet å opprette en teknologipark i den hensikt å selge dataprogrammer til utlandet. Programvaresektoren er gitt høy prioritet hos myndighetene som mener Nepal har en komparativ fordel på feltet. Man håper at denne typen industri kan bidra til økt inntjeningen av utenlandsk valuta, skape nye arbeidsplasser og trekke til seg nepalesere som er bosatt i utlandet og har høy utdanning.

22 døde av lungebetennelse.

Kathmandu 26.des. (XNA). Lungebetennelse har krevd 22 liv, de fleste barn og eldre, i fem landsbyer i vestre Nepal. Knapphet på medisiner gjorde at Jararkot sykehus ba om ytterligere forsendelser fra det regionale helsedirektoratet.

AIDS i Nepal.

Kathmandu 30. nov. (Post reporter). Federation for Nepalese Chambers of Commerce and Industry anerkjenner behovet for en helhetlig tilnærming til HIV/AIDS. Til nå er det registrert 334 HIV-positive og 49 AIDS-tilfeller i Nepal. Lavinitetstland har ca. 92,5% av verdens HIV-smittede og AIDS-syke.

Lamjung krever HIV-testing.

Besirnar 13. des. (Post Reporter). Befolkningen i Lamjung-distriktet krever nå HIV-testingsutstyr og personale med kjennskap til sykdommen på distriktssykehuset. Til tross for at de fleste gutter i Lamjung tar arbeid i den indiske hæren eller den britiske gurkha-hæren og at Lamjung er et attraktivt turiststed, har man ikke vurdert hvor mange som er HIV-positive i området.

For dårlig vaksine mot tuberkulose.

Kathmandu 27. des. (KTM Post Online). Bedre medisin som krever kortere behandlingstid, er nødvendig for tuberkulosepasienter i dagens Nepal. Legene er i ferd med å tape kampen mot tuberkulose fordi pasientene behandles med billig og dårlig medisin som resulterer i resistens mot medikamenter. Omtrent 200 000 nepalesere lider av sykdommen og 45 000 nye tilfeller registreres hvert år.

Bussulykke sørøst i Nepal.

New Delhi 14. des. (TASS). Tyve personer ble drept og syv skadet da en buss raste 130 meter ned i Jumka-elven sørøst i Nepal.

Gutter døde i eksplosjon.

Kathmandu 15. des. (Post Reporter). Frustrert over kjærlighetens vanskeligheter, lot to gutter (25) seg sprengte til døde i en granateksplosjon i Lalitpur. Den ene var forelsket i bestevennens søster. Søsteren avviste imidlertid tilbud om ekteskap og guttene begikk dermed selvmord.

Granat drepte en person.

Kathmandu 17. des. (UPI). En håndgranat drepte en person og skadet flere andre i Mahendra i Vest-Nepal. Janaki Devi Bhatta samlet ved da hun plukket opp granaten som eksploderte.

Nepalesiske gutter solgt.

Kapilvastu 20. des. (KTM Post Online). H. Chauhan fra Kapilvastu fant et nytt salgssubjekt å tjene penger på - gutter. Han fikk 40 000 indiske Rs for å selge to gutter fra sitt eget nabolag. Chauhan lovet guttene arbeid og tok dem med til en sementfabrikk i India. Guttene startet arbeidet uvitende om at de var kjøpt av beurlitslederen for 2 000 hver. Innen guttene hadde flyktet tilbake til Nepal, var Chauhan forsvunnet med pengene.

Gullprisene settes ned.

Kathmandu 13. des. (XNA). Det er besluttet å senke gullprisene i Nepal med 12,5% i forhold til den internasjonale markedsprisen. Kritikere hevder at dette vil føre til økt smugling og oppkjøp av gull.

Nepals helsevesen – mye vesen, lite helse

Tidsskr Nor Lægeforen nr. 6, 1995; 115

Våren 1994 reiste jeg til Nepal for å undersøke bruken av ultralyd som diagnostisk hjelpemiddel i u-landssykehus. Dette materialet skulle danne grunnlaget for en obligatorisk oppgave i forbindelse med medisinstudiet ved Universitetet i Oslo. Arbeidet ble gjort i samarbeid med Staffan Bergström ved Institutt for internasjonal helse, Universitetet i Oslo og dr.med. Basant Lal Shrestha ved Shrestha Ultrasound Clinic i Katmandu.

15

Nepal er et lite land, klemt inne mellom stormaktene Kina i nord og India i sør. Geografisk er landet delt i tre regioner. Mot India grenser det tropiske slettelandskapet Terai, som utgjør den nordre delen av Gangesletten. Terai er ikke bare det mest produktive jordbruksområdet i Nepal, det utgjør også en unik oase av plante-, dyr- og fugleliv. I 1962 ble Royal Chitwan National Park opprettet, for å verne det truede indiske neshornet og den like sjeldne bengalske tigrer.

Nord for Terai finner man det «typiske»

Nepal, et mangfold av fjell og daler i en høyde av 600–2 000 m o.h. Her ligger bl.a. den subtropiske Katmandudalen, med et behagelig klima og en fruktbar dalbunn som danner grunnlaget for fremveksten av en rik og mangfoldig kultur.

Helt mot nord, på grensen til den tibetanske høyslette, ligger selve Himalaya. Blant verdens høyeste fjelltopper, nesten 9 000 m o.h. ligger vakre daler, vilt fossende elver og spredt bosetting. Her dyrker man poteter og havre på små åkerlapper, holder høns og

yakdyr og tjener litt ekstra på turismen. Resten av det som trengs til livets opphold, fraktes på ryggen av en yak langs bratte dalsider, over snødekte pass og provisoriske hengebroer.

Gjennom to revolusjoner, først i 1951 og senest i 1990, har Nepal utviklet seg fra et isolert, despotisk monarki til et moderne demokrati etter vestlig mønster. Selv om Nepal har opplevd mange problemer på sin demokratiseringsvei, synes likevel både vanlige borgere og politikere å ha avfunnet seg med det nye systemet. Ikke minst synes kong Birendra å ha spilt en nøkkelføle. Fra å være hinduistguden Vishnus stedfortreder på jorden, med guddommelig makt og rikdom, har han mer eller mindre frivillig gått over til rollen som symbolsk samlingspunkt for en svært mangfoldig befolkning. For like mangfoldig som Nepals geografi er folket som bor her. I henhold til offisiell statistikk finnes det over 100 forskjellige folkegrupper, som snakker flere enn 30 ulike språk og tilhører nesten like mange religiøse retninger. I Nepal praktiseres hinduisme, buddhisme, tantrisme, shamanisme, islam og kristendom fredelig side om side – til og med i de samme templer (1).

Helsevesen med manglende beredskap

Statsminister Girija Prasad Koirala var nesten gjennom sin tines forsvarstale mot opposisjonens mistillitsforslag, da han uventet bad om et glass vann. Sekunder senere lå han på gulvet. Et ikke uventet oppstyr fulgte episoden uten at noen av den grunn var i stand til å hjelpe statsministeren: Ingen lege eller førstehjelpsyndig person var tilgjengelig, heller ikke førstehjelpsutstyr, bære eller ambulanse. Til slutt måtte parlamentsmedlemmer og ministre bære pasienten ut i hans egen bil og ti minutter senere ankom de Tribuvan University Hospital. Etter 20 minutters venting i mottakelsen kom til slutt statsministeren under kyndig behandling. Da var det gått nesten én time siden anfaller inntraff. Koirala overlevde mistillitsvotumet, men var nære ved å bli offer for sitt eget helsevesen.

Denne hendelsen vinteren 1994 satte naturlig nok en støkk i det politiske miljøet i Nepal, og i kjølvannet av saken ble helsevesenets status nok en gang tatt opp til drøftelse. Men uansett hvordan man snur og vender på tallene, gir statistikken over Nepals helsevesen et alt annet enn lyst syn på fremtidens helseutbud for nepalerne. Tar man i tillegg med de ikke-statistiske forholdene i vurderingen, blir situasjonen om mulig enda mørkere.

Dystre tall

Ifølge offisiell statistikk fra National Planning Commission (2) bor det i Nepal i dag om lag 20 millioner mennesker og den årlige befolkningsveksten er på ca. 2,1 %. Det finnes til sammen 16 større og 70 mindre sykehus, dvs. 2,1 sykehussenger per 100 000 innbygg-

gere. 0,7 % av landets bruttonasjonalprodukt går til helseutgifter, det er bemerkelsesverdig lavt sammenliknet med andre utviklingsland, med et gjennomsnitt på ca. 3 %. Totalt har Nepal om lag 900 leger, dvs. én lege per 23 000 innbyggere. Spedbarnsdødeligheten er 111 per 1 000 levende fødte, og forventet levetid er 54 år. Mødremortaliteten per 100 000 fødsler er 550, og ifølge UNICEF har knapt 30 % av befolkningen tilgang på rent drikkevann. Sammenliknet med de andre landene i regionen, Bangladesh, Bhutan, India, Maldivene, Pakistan og Sri Lanka, som sammen med Nepal danner alliansen South Asian Association for Regional Corporation, kommer Nepal svært dårlig ut. Når man i tillegg må anta at virkelighetens verden ofte er langt dystre enn tallene skulle tilsa, må situasjonen på mange måter kunne karakteriseres som alarmerende.

Skjev fordeling av helsetilbudet

Mange ord og mye blekk har flytt siden statsministerens illebefinnende, men fremdeles har forbedringene ventet på seg. For som så ofte ellers i nepalisk statsadministrasjon, er det ikke planene, statistikkene eller målsettingene det er noe galt med, men evnen til å sette disse ut i livet.

Gjennom det eksisterende helsevesenet kan vi tilby 15–20 % av befolkningen helse tjenester. De resterende 80–85 %, hovedsakelig fra utkantstrøkene, er det vår fremtidige oppgave å hjelpe, sier dr. Kokila Vaidya.

Det avgjørende spørsmålet er imidlertid muligheten for fremtidige forbedringer når den generelle helsetilstand tas i betraktning: 60 % av Nepals nesten 900 leger arbeider i dag i Katmandudalen, hvor de betjener kun 5 % av befolkningen. En viktig fremtidig oppgave blir først og fremst å få leger til å arbeide der de trengs. Eksempelvis står flere overlegestillinger ved sykehuset i landets største by, Pokhara, fremdeles ubesatte. Hovedproblemet er ikke bare det lave nivået på helse tjenestene, men i like stor utstrekning fordelingen av disse. Jeg tror fremtidens helsetilbud avhenger av i hvilken grad vi klarer å gjøre noe med dette, understreker Vaidya.

Bedre lønn og lengre arbeidsdag

Gi legene bedre lønn og forleng arbeidsdagen deres. Arbeidstiden her er på bare fem timer, og den effektive er langt kortere. De fleste legene arbeider også andre steder, selv om dette ofte ikke er tillatt. Hvis legene fikk bedre betalt og dermed arbeidet mer ved sykehusene, ville de samtidig skaffe høyere inntekter til avdelingen. Her ved Radiologisk avdeling betaler f.eks. hver pasient 350 rupi (1 krone = 6,5 rupi) for en ultralydundersøkelse, og 2 800 rupi for en CT-skanning. Svært mange pasienter både trenger og ønsker disse undersøkelsene, som er en viktig inntektskilde for sykehuset. Alt det nye utstyret er donert av utenlandske organisasjoner, og gir et stort inntektspotensial, sier dr. B.L. Joshi ved Bir Hospital i Katmandu.

Mangel på tillit

Men om situasjonen er vanskelig ved de større sykehusene, er den minst like problematisk ved de mindre helseenhetene (3). Selv om store summer er brukt på å forbedre og utbygge den lokale primærhelsetjenesten, som skal betjene om lag 90 % av befolkningen, har man ennå ikke klart å få de nesten 900 «helsepostene» til å fungere tilfredsstillende. En helsearbeider med ca. to års utdanning fra Tribuvan University Hospital arbeider her sammen med tre frivillige medarbeidere med tre måneders utdanning. Disse fire skal sørge for spedbarnsvaksinasjoner, tetanusvaksiner til gravide, informasjon og familieplanleggingstiltak, samt gi gratis behandling og foreta registrering av syke som sogner til helseposten. I hvert fall er dette intensjonene. Realiteten derimot er ofte at lokalbefolkningen har liten tiltro til helseposten og at de heller går til den lokale shama (hekse doktoren) eller til private institusjoner med sine plager.

Medisinene er dårlige, og de som arbeider der er lite hyggelige. Da er det bedre å betale for private helse tjenester, sier en kvinne som har oppsøkt en privatlege 15 km fra landsbyen, i stedet for den lokale helseposten med gratis tjenester. Vanligvis er det ingen som betjener helseposten der. Vi må alltid vente, føyer hun til.

Legeslukket fra landsbygden

I en slik situasjon er det ikke nok at Tyskland har garantert for medisiner til 3 200 subhelseposter, og at staten neste år vil øke bevilgningene til helsesektoren med 4 %. Langt langt helsepost er langt fra unik ved å ha fulle lagre av antibiotika, vaksiner, vitaminer, mineraler og preventiver, men ingen ansatte til å ta seg av det praktiske arbeidet. – Jeg har arbeidet her lenge nå, og for om lag ett år siden stakk den siste frivillige medarbeideren herfra. Han syntes det ble for ensomt. Etter den tid er det ikke skjedd mye her ved helseposten. Jeg tror det blir svært vanskelig å få ansatt nye medarbeidere, jeg avventer situasjonen.

Enda mer prekær er situasjonen ved flere av de mindre distriktsykehusene, som med tre leger i gjennomsnitt skal betjene om lag 200 000 mennesker.

Den eneste legen som var her, drog sin vei for to måneder siden, han likte ikke Dunche. Han drog til Katmandu, slik alle andre også gjør. Jeg liker ikke Dunche jeg heller, stedet er for lite, men snart blir jeg overført til et annet distrikt, sier distrikthelseoffiseren ved Dunche District Hospital, og fortsetter leende: – Når det ikke var noen pasienter her, hendte det at det var én lege, og når det ikke er noen leger her, kommer pasientene. Politikerne i Katmandu bryr seg ikke om dette. Hit kommer det sannsynligvis aldri noen leger igjen. Alt er bare kaos.

På spørsmål om han kunne være behjelpelig med statistikk, var svaret at han kun hadde vært der tre uker og snart skulle over-

flyttes. Derfor hadde han ikke hadde hatt tid til å sette seg inn i arbeidet.

Private helsetjenester

En for helsemyndighetene avlastende, men langt fra ideell utvikling, er de mange nye private klinikker, som etter hvert har dukket opp i de større byene. Disse sørger for rask, ofte god og enn relativt dyr medisinsk behandling. Spesielt blant middelklassen, men i stadig større utstrekning også blant fattige, er dette blitt et reelt alternativ.

– Jeg brukte én uke på å komme til Katmandu med min mor. Hun trenger en gallesteinsoperasjon. Nå har vi ventet i to måneder her ved Tribuvan, og pengene begynner å ta slutt. Vi burde ha gått til et privat sykehus i stedet.

For dem som besøker de offentlige sykehusene er det ikke vanskelig å forstå det representative i denne historien. Ovealt på sykehusområdene har pasienter og pårørende slått seg ned i påvente av at det en gang skal bli deres tur. Noen må vente noen dager, andre uker og måneder.

– På bakgrunn av et utall slike historier valgte jeg å si opp mitt professorat ved Tribuvan sykehus. I stedet har jeg startet mitt private sykehus. Vi har lite penger og gammelt utstyr, men pasientene er stort sett svært fornøyde, sier den kvinnelige gynekologen Dali. – På universitetssykehuset ble det synlige helseproblemet oversett etter kl 1430. Ingen tok notis av de mange andre som overmattet uke etter uke utenfor sykehuset for å komme til enkle undersøkelser og behandling. De statlige sykehusene har topp moderne utstyr donert fra bl.a. Japan og India, men det står ubrukt det meste av døgnet. Systemet er i dag slik at leger ikke har lov til å arbeide andre steder etter endt arbeidsdag. Jeg følte derfor at jeg ikke hadde noe annet valg enn å starte for meg selv. I dag har jeg én operasjonssal, ett røntgenapparat, ett ultralydapparat, ett laboratorium og 12 senger. Vi gjør gallesteinsoperasjoner, cystoskopier, hysterektomier og andre mindre kompliserte inngrep. Vi opererer hele døgnet, ofte i lys av parafinlamper, for akkurat som nå er strømbryddet et dagligdags problem i Katmandu. I tillegg stenges all strømtilførsel noen timer hver torsdag. Pasientene er takknemlige for det tilbudet vi gir dem, selv om mange synes det er dyrt. Men vi prøver å ta betalt etter pasientens betalingsevne, for uten statlig støtte er vi helt avhengige av pasientinntektene.

For stadig flere er altså det private helse tilbudet en løsning. Mens effektiviteten i offentlig sektor er svært lav, er den i privat virksomhet langt høyere. Radiologene ved Tribuvan sykehus gjorde til sammen 4 200 ultralydundersøkelser i 1992, mens dr. Basant Lal Shrestha samme året alene utførte over 10 000 undersøkelser ved sin private ultralydklinikk.

– Hvis jeg var helseminister ville jeg prioritert de statlige sykehusene, men samti-

dig sørge for at de fattigste fikk gratis behandling, sier dr. Thapa ved Bir sykehus. – Til og med klinikker med under 150 sengeplasser kan betjene like mange pasienter som de største sykehusene i Katmandu med over fem ganger så mange senger, legger han til.

Til bildet av det private helse tilbudet hører også de mørke sidene med. Spesielt synes fremveksten av et høyt antall private ultralydklinikker å bli et problem, da det ved disse klinikkene gjennomføres til dels elendige og ofte etisk sett tvilsomme undersøkelser. Mens ulovlige drap av pikebarn er et uttalt problem i store deler av India, er det offisielt ikke det i Nepal. Men i takt med et stadig voksende og ukontrollert privat helse tilbud, verserer rykter om leger som mot gjeldende regelverk gjør ultralydundersøkelser av gravide for å bestemme barnets kjønn. Og alle vet hvorfor.

Kulturelle utfordringer

Mangelen på bevilgninger trekkes ofte frem som en hovedårsak til den dårlige helsestandarden i Nepal. Til tross for at Nepal mottar mest utviklingshjelp per capita til helseformål i regionen (4), har resultatene ikke stått i samsvar med innsatsen. Men undersøker man forholdene nærmere, synes verken penger, lokaler, utstyr, medisiner eller ekspertise å være mangelvare. Derimot kan kanskje mangelen på psykologiske og kulturelle hensyn bedre forklare dagens forhold.

– Penger, utredninger og omstruktureringer hjelper lite når den generelle motivasjonen for å skaffe seg utdanning og arbeid ikke ligger i fremtidsutsiktene til å få en spennende og utviklende jobb, men snarere i utsiktene til å få betalt for ikke å arbeide, lyder spissformuleringen fra en dansk hjelpearbeider med åtte års erfaring fra statlig dansk utviklingshjelp i Nepal. Selv om man skal være varsom med å omtale andre kulturer i moralsk sammenheng, er det etter mitt syn et snev av sannhet i uttalelsen. Gamle hinduistiske forestillinger om at hardt arbeid først og fremst er forbeholdt lavere kaster og ikke er forenlig med høy utdanning og høy sosial tilhørighet, synes fremdeles å prege nepalernes mentalitet. Dette, sammen med manglende innsikt i hvilke strukturer og verdier lokal- og sorsamfunn er tuftet på, er faktorer som i sterkere grad enn de økonomiske, har forårsaket dagens situasjon. La meg nevne et eksempel:

En landsby ikke langt fra Katmandu, fikk for ikke så mange år siden hjelp av en statlig europeisk utviklingsorganisasjon til å løse de akutte forsøpings- og vannforsyningsproblemene. Til grunn for hjelpen la man det prinsipp at alle nepalere involvert i prosjektet, skulle få betaling. Tanken var å hjelpe lokalsamfunnet med å løse et prekärt problem, og samtidig bedre den lokale økonomien. Etter at hjelpeorganisasjonen trakk seg ut, nattet imidlertid de lokale krefte noen som helst videre beskjefteelse

med prosjektet uten betaling. Da de lokale myndighetene selvfølgelig ikke hadde råd til dette, stanset prosjektet opp, og investeringer for mangfoldige millioner gikk tapt. Mens man tidligere hadde løst felles problemer i frivillig fellesskap, hadde det nå på kort tid utviklet seg en kultur der lokalbefolkningen stilte økonomiske betingelser bak all form for «selvhjelp». I tillegg hadde ryktet om den nyrrike landsbyen spredt seg til de omkringliggende områdene, slik at alle senere hjelpetilfeller basert på frivillighet, viste seg nyttesløse i denne regionen. Mangelen på innsikt i kulturelt betingede prinsipper for hvordan lokalsamfunnet fungerte, hadde således medført store, varige og omfattende sosiale og kulturelle skader.

Helsevesen og vestlige modeller

Hvis et helsevesen basert på vestlige samfunns utvikling, struktur og verdiprinsipper skal fungere i Nepal, fordes det ikke bare tilstrekkelig med midler og ekspertise, men også forståelse og motivasjon hos alle impliserte aktører for en slik institusjonsfunksjonsbetingelser. I takt med samfunnsutviklingen for øvrig har det tatt vestlige samfunn mange tiår å nå den helsestandard man har i dag. Nepal har fått implementert en tilsvarende struktur «over natten» uten at de øvrige betingelsene er ivarettatt. Det burde med andre ord ikke være noen overraskelse at resultatene uteblir, til tross for enorme investeringer fra utenlandske og statlige institusjoner. La til slutt følgende historie, fomidiet av en forhenverende lege ved den Franske Ambassade i Nepal, være en illustrasjon på dette:

Da sørlige deler av Nepal for noen år siden ble rammet av alvorlig oversvømmelse, iverksatte en rekke organisasjoner, bl.a. Leger Uten Grenser, en større hjelpeaksjon. Flere tonn mat, vann og medisiner ble fløyet inn til de isolerte områdene. I størst mulig utstrekning ønsket man å bruke lokale krefter i hjelpearbeidet, og mye ansvar ble delegert til lokale myndigheter. Forsendelsene endte imidlertid på svartebørsen, solgt til skyhøye priser til de trengende av dem som var gitt ansvaret for fordelingen. Resultatet ble en dyp splittelse mellom den katastroferammede befolkningen og de nyrrike lokale myndighetene.

Thomas Helle-Valle

Institutt for internasjonal helse
Universitetet i Oslo
Ullevål sykehus
0407 Oslo

Litteratur

1. Hofman M, red. Nepal. Oslo: Cappelen, 1990.
2. HMG. Children and women of Nepal – a situation analysis 1992. Katmandu: UNICEF, National planning commission, 1992.
3. HMG. Leading diseases of morbidity in western region (1991). Ten leading diseases admitted at hospital (1990). Katmandu: Ministry of Health, 1992.
4. World Bank. World development report 1993 Oxford: University Press, 1993.

Festivals

DASAIN

(September 25-October 4)

Durga Puja, popularly known as Dasain, is the greatest festival of Hindus, and in particular the followers of the Shakta sect, observe during the year.

It is a long and lavishly celebrated festival which lasts for a full fortnight. Goddess Durga, symbolizing valor and prowess, is worshipped and offered animal sacrifices to ensure the devotee's progress and prosperity.

For the first ten days, devotees through various river confluences early in the morning and sacred shrines in the evening.

On the tenth day, men and women in their fineries visit their elders to seek tika (a dab of red vermilion powder mixed with curd and rice) from them.

The last day of Dasain, known as Kojagrat Purnima, falls on the full moon. From this day onwards, Hindu women begin a month-long fast, many in residence at Pashupatinath.

TIHAR

(October 22-25)

The five-day festival is a time of lights and tinsel decorations, fancy sweets and juicy fruits. The first day is the Day of Crows. Leaf dishes of rice, incense and light are set out for the dark messenger. On the second day, dogs are worshipped and offered foods. The third day is a Day of Cows, representatives of Laxmi, the Goddess of Wealth and Prosperity. Rows of lamps are placed on windows and doors, with a strong hope that Laxmi will be attracted to the light.

The fourth day is New Year's Day according to the Nepal Era, and Newars perform Mhapuja, the worship of one's own divine self for good fortune throughout the coming year (1116). The fifth and final day is the Day of Brothers. Sisters on this day worship their brothers and pray to Yama, the God of Death, for their progress, prosperity and longevity. This year, however, there are only four

days of celebrations as the last two ceremonies occur on the same day according to the lunar calendar.

CHHATH PARVA

(October 29)

The worship of Surya, the Sun, attracts thousands of pilgrims to the holy town of Janakpur in southeastern Nepal. The ponds and holy rivers in the town are the focal points of all religious activities during the festival. People light lamps, sing songs, and spend the entire night before Chhath Parva at the banks of rivers and ponds to greet the coming of the god.

As the first rays of the sun blaze from the sky, devotees scramble to offer prayers, holy water, fruits, nuts, and sacred red threads. They pray to the benevolent Sun God for protection from skin diseases and to ask for different blessings. Chhath Parva is a joyous celebration of the deity's benevolence, and is one of the biggest events in the southern regions of Nepal.

MANI RIMDU

(November)

The Sherpas hold Mani Rimdu high in their hearts, for it is the greatest annual festivity observed in the Khumbu area which lies under the shadow of Sagarmatha (Everest). Sherpas from the Khumbu region, and even tourists from far-away places, congregate at Tengboche monastery for the three-day celebrations.

The ceremonies start with the blowing of horns in the afternoon of the first day. Then the chief Lama, accompanied by other monks in their maroon robes, arrives on the stage. Prayers are chanted, and gratitude is extended to all those who have contributed, both monetarily and materially, for the function. The crowd then rises up to its feet to receive blessings, holy water, and auspicious pellets from the Lama for good luck and longevity.

An orchestra of cymbals, horns,

flutes, and conch shells announces the start of the second day's celebrations. Then follow the masked dances in which monks in colorful robes and huge glowering masks perform routines symbolizing the destruction of evil forces.

BIBAH PANCHAMI

(November 27)

In the Hindu tradition there is no love story greater than that of Lord Ram, the epic hero of *Ramayan*, and Sita, model of ideal Hindu womanhood. Their marriage in Janakpur was attended by the greatest kings of the time, and the procession that they made was attractive beyond description. During this occasion, thousands of pilgrims throng the historic city to observe and take part in the re-enactment of the marriage procession. The celebrations are focused around the magnificent Janaki temple and the Ram Sita Bibah Mandap. Children dressed up as Ram and Sita are put on chariots and taken out through the streets which seethe with bright colors and a festive mood.

JAMA NHAWON

(December 29)

Sweta (white) Machhendranath, the Lord of Compassion, is venerated by both Hindus and Buddhists in Nepal. Enshrined in a massive temple courtyard at Jana Baha in central Kathmandu, he is locally known as Jana Baha-dyo. On the eighth day of the bright lunar fortnight, Jana Baha-dyo is taken from his temple, given a ceremonial bath, and put on public display. Holy water and a mixture of butter, honey, cow milk, yogurt, and sugar, is poured over the deity's image and his two attendant goddesses – the White and Green Taras. The bath water is collected by the attending priests, to be sprinkled over and distributed among the devotees as blessings from the deity.

The ceremonies continue for a week. The image is put in the sun after the ritual wash, then repainted meticulously to give it a fresh look. The God of Compassion is then donned with new silken robes. Almost smothered under the devotees' floral offerings, he is taken back to his shrine on the last day of the festival. ♦

An orchestra of cymbals, horns,

Dear readers of Himal:

After eight years of serving the Himalaya, your magazine is about to make a decided shift in focus. As of the new year (1996), Himal will metamorphose from a 'Himalayan journal' into a monthly 'South Asian magazine'. The forthcoming Nov/Dec issue will contain more details about this metamorphosis, as well as information on what to expect from Himal South Asia and about subscription carry-overs.

South Asia is home to 1.3 billion people who share a common history but are divided by political boundaries created for the most part after the Second World War. This is a region of great cultures, varied geography, and a huge human and economic potential as yet largely untapped.

While similar regions in Latin America and Southeast Asia achieve progress, why does South Asia falter? One reason is that South Asians do not talk to each other over their recently erected frontiers. There is no other region in the world where there is so much socio-cultural affinity and yet so much division.

With Himal South Asia, there is now a magazine come to assist South Asians in communicating with each other, and for the rest of the world to try and understand this region which harbours a fifth of all humanity.

As a monthly, Himal South Asia will follow the economic, political, cultural and environmental developments in the subcontinent from a non-nationalistic, regionwide perspective. Himal South Asia fills a long-felt need for a journal that is both objective and in-depth on the issues and trends of concern to South Asians.

While this region falls in the blind spot of all Western print media, the Hong Kong-based 'Asian' weeklies still regard South Asia as peripheral to their concerns. This is because South Asia is a part of the world that belongs neither to the ASEAN region nor to West Asia. Himal's southern Asia stretches beyond the members of SAARC and includes the arc from Afghanistan to Burma.

Keeping in mind the challenges facing a region that is Asia's most underdeveloped, Himal South Asia will zero in on economic and financial developments and highlight initiatives to spur the region's growth. We believe that the cooling of existing tensions is essential for all South Asians to advance in the social and economic spheres.

Himal South Asia will go beyond day-to-day reporting to look at the vibrant cultural traditions of South Asia, and serve as an intellectual bridge between divided peoples, in much the way Himal has so far done for the Himalayan region. The magazine will also have a strong literary accent, and will review books, art, theatre, film and satellite broadcasts.

A South Asian magazine is an idea whose time has come...

Vol 8 No 5 Sep/Oct 1995

~~~~~  
I forbindelse med artikkelen om kvinnelige bærere på neste side, gjør vi oppmerksom på en artikkel om bærere i første 1996-nummer av Himal. For informasjon om Himal, kontakt Olav Myrhol, PB 352, 2601 Lillehammer, tlf: 94 363 542 (mobil), 61 28 99 56 (jobb).  
~~~~~

KVINNELIGE BÆRERE

Av Birman Maharjan.

18. september 1995 (Inter Press Service).

Oversatt og bearbeidet av K.I. Greiner.

Som de fleste nepalesiske kvinner, røyker Kanchhi Gurung ved å holde sigaretten i sin bøyde lillefinger og suge røyken fra den andre enden, gjennom hulningen de samlede håndflatene danner. I gyllen lilla overdel, prøver Kanchhi å ta seg best mulig ut. Blå røyk kommer ut gjennom neseborene, der hun venter utenfor rekrutteringskontoret for trekkingbærere - startstedet for mange klatre ekspedisjoner. Mens monsunvinden er i ferd med å avta på denne tiden av året, har trekkingssesongen i Himalaya startet og det er godt med arbeid. Kanchhi er snart engasjert til å bære ekspedisjonsutstyr for en tysk turistgruppe på tur rundt Annapurna-massivet nord for Pokhara. De seks tyskerne har leid tyve bærere. Fire av dem er kvinner og kommer fra Kanchhi's landsby, to dagers gange nordøst fra Pokhara. Lønnen er Rs. 150 (3 \$) dagen.

Bærerne må transportere opptil 30 kg. på ryggen gjennom det tre uker lange trekket over det snødekte Thorung La passet 5.660 m.o.h.. "Det er en fin måte å tjene litt penger på, så vi kan kjøpe nye klær til Dasain", sier Kanchhi. "Dessuten har vi jentene det gøy på trekking - og vi har mye frihet." Å bære 30 kg. opp bratte snødekte fjell høyt over havet, er kanskje ikke den vanlige oppfatningen av moro. For Nepals kvinnelige bærere utgjør imidlertid trekking ekspedisjoner ikke bare en inntektskilde, men også en sjelden sjanse til å være fri fra det mannsdominerte samfunnet i landsbyen. "For kvinner representerer tilgang til, og kontroll over, penger en form for økt makt. Å tjene penger er den overordnede motivasjonsfaktoren for å bære", sier Ditya Gurung, forsker ved King Mahendra Trust for Nature and Conservation. Gurung har intervjuet hundrevis av kvinnelige bærere i Nepal. Hun fant at selv om fattigdom er hovedårsak til at kvinner forlater landsbyene for å bære, vil de også komme bort fra trellignende arbeid og føle frihet.

"Livet til en kvinnelig bærer, uansett hvor hardt, er et hun har valgt fordi hun ikke har andre alternativer", sier T. T. Lama i Annapurna Conservation Area Project (ACAP). Hun legger til at "for kvinnelige bærere er arbeidet en sysselsettingsmulighet de ikke vil gå glipp av". Lama har funnet at kvinnelige bærere sjelden arbeider alene. De bærer sammen med kvinnelige slektninger eller andre fra landsbyen. Noen har rømt fra ektemenn eller flyktet for å tjene egne penger. Kvinnelige bærere frakter like mye som mannlige og betales stort sett likt. Trekkingbyråene sørger for varme og klær sko og inne i nasjonalparkene også for parafin til matbålene. Men klærne passer vanligvis ikke de små kvinnene og skoene er for store. De fleste kvinnelige bærere bruker dermed egne klær.

I flere tilfeller er kvinnene trakkasert av den mannlige "naik" (sjefsbæreren). Mange naikes sier de foretrekker kvinnelige bærere selv om de kanskje er svakere enn menn. Kvinnene røyker og drikker mye mindre og er derfor alltid i bedre form. De anses også å være mer oppriktige og pålitelige. "I stedet for å motarbeide kvinnelige bærere, bør trekkingindustrien oppmuntre til like lønn, tilby separate telt for menn og kvinner og sørge for bedre arbeidsforhold", sier Lama. "Nepalesiske kvinner er vant til å ta de største byrdene og de tyngste lassene, så de har ingen problemer med baring. Men å være vant til det, betyr ikke at de lider mindre." Forskere hevder at trekkingbærere behandles bedre og frakter lettere bærer over kortere tidsrom enn i husholdningen. Vanligvis er det kvinnene i familien som bærer vann fra elvene og ved og fôr fra skogen, bærer som ofte utgjør opptil 130% av kvinnens egen vekt. Forskere møtte en kvinne på 45 kg. som bar 65 kg. ved en tre timers tur oppover til landsbyen sin. Sammenlignet med denne typen anstrengelser, er baring på trekking for picnic å regne. "De fleste kvinnene vi snakket med var glade for betalt baring", sier Lama. Hennes funn viser også at kvinnelige bærere sparer mer av pengene enn mannlige.

På en sti i Nepal er man aldri langt unna sangen og latteren til kvinnelige bærere som spøker mens de strever seg oppover. Gurung sier: "Det er en del av Nepals kultur. Du spøker med motgang og lidelser - og ler. Da blir det nesten mulig å holde ut". ***

26 drept av skred i Nepal

26 mennesker ble drept av snøskred i Mount Everest natt til i går. Skredet rammet en leir med 13 japanske turister og deres 11 nepalske guider og bærere. To personer fra lokalbefolkningen i Pangka, som ligger 14700 meters høyde, omkom også.

Dette er den verste skredulykken som noensinne har rammet ekspedisjoner i fjellene i Nepal, dit det kommer 65 000 fjellvandrere og klatrere hvert år.

En kraftig sykklon i Bengalbukten har forårsaket store snøfall i fjellene de siste dagene. I løpet av siste uke falt det nærmere to meter snø i området hvor skredet gikk. 19 personer, blant dem 15 utenlandske turister ble evakuert med helikopter etter ulykken.

I 1972 ble 14 fjellklatrere drept av snøskred i løpet av to dager ved Mount Manaslu i Nepal, verdens åttende høyeste fjell.

(Reuters)

12. november 1995
Aftenposten

Artiklene er noe forkortet.
K.I.G.

Meld fra om hvor du går!

Uværet i Himalaya i høst har kostet et ukjent antall mennesker livet. I en periode fryktet man at fire nordmenn var savnet.

NORSK KVINNE OVERLEVDE

Enorme snømasser og en rekke store snøras i Himalaya har til nå drept 44 mennesker. En norsk kvinne som deltok i en australsk klatregruppe på 25 personer, ble reddet i sikkerhet ut fra rasstedet i helikopter.

44 omkomne funnet i Himalaya

Av ODD ROAR LANGE

Ifølge TV 2 ble i tillegg to andre norske klatrere reddet ut fra rasstedet.

Den norske kvinnen startet sin tur i Himalaya 31. oktober. Som medlem av en australsk klatregruppe skulle hun på en såkalt «tracking-tur» med enkel klatring i nedre del av fjellområdet. Men svært kraftig snøvær den siste tida skulle gjøre at turen i klatringens høysegang skulle bli svært dramatisk.

Flere store snøras i løpet av siste helg sperret den norske kvinnen og hennes klatrefølge, samt flere hundre andre klatrere inne i en dal ikke langt fra verdens høyeste fjell Mount Everest.

Drept i snøen

Snøraset begravde en landsby og minst én såkalt «base camp» for fjellklatrere. 44 mennesker skal til nå være funnet omkommet i snømassene.

Hundrevis av fjellklatrere ble sittende fast i stein og snømasser, men er reddet ut. Redningsarbeidet, som ledes av Himalayan Rescue Association Nepal, er svært vanskelig på grunn av dårlig utstyr, dårlig framkommelighet og store avstander. Nyhetsbyrået Reuters melder at flere av de som er reddet er i dårlig forfatning. Mange av dem skal ha pådratt seg frostsår.

Den norske kvinnen og hennes reisefølge er i god behold. De ble imidlertid sperret inne, og vi vurderte det som

svært risikofylt å la dem passere over rasstedet til fots for å komme seg i sikkerhet.

Dette sier en talsmann for det kommersielle trackingbyrået Highland Tracking i Kathmandu til Dagbladet. Firmaet står for gjennomføringen av turen der den norske kvinnen deltar.

Den australske gruppen ble hentet i helikopter mandag ettermiddag. De ble fløyet ut av rasområdet og er nå på vei til byen Lukla til fots, sier talsmannen til Dagbladet seint i går kveld.

Redningsarbeidet i Himalaya pågår fortsatt for fullt, og det ble i går funnet fire omkomne fra Nepal og tre fra Japan. 34 italienske og franske klatrere, som ble meldt savnet tidligere denne uka, ble i går brakt i sikkerhet.

- Klatrere, meld dere

Den norske konsulen i Nepal, Gunnvor Heiene, ber nå nordmenn innstendig om å melde fra før de drar på klatretur i Himalaya. Dette vil lette redningsarbeidet betydelig.

«Kom i innom konsulatet eller send oss personlige opplysninger via post eller telefaks. Dersom ulykken er ute, står konsulatet ofte maktesløst fordi man mangler nødvendig informasjon.»

«Gi oss navn, reiserute, datoer, forsikringspolisenummer og eventuelle telefonnumre. Dette vil gjøre arbeidet vårt betydelig lettere, og vi vil også kunne bistå med den hjelp som er nødvendig i slike situasjoner, sier Heiene, som har vært konsul i halvannet år.

15. november 1995
Dagbladet

ringe 00 9771 - 521 646, eventuelt 521 868, eller ved å sende en telefaks til 521 720.

Norsk Klatring
Nr 10 desember 1995/s

21

Fame Still Eludes Sherpas

by Deepak Thapa

A press conference was held earlier this year in Kathmandu to publicise the success of the national team from North Ossetia, Russia, on Everest. The obvious pride the Ossetians felt about their feat was only understandable. Equally understandable was the matter-of-factness with which the invited Nepali press-persons regarded the whole affair.

After all, Everest is in Nepal and successful ascents are only too routine. What was of interest during the press meet, however, was that the excitable Russians did not even refer to the fact that one of their expedition members had achieved a ninth scaling of the mountain. Celebrated mountaineer Ang Rita Sherpa was part of the team, and it was only after pointed questions from the reporters that the Ossetians expressed their 'happiness' at being associated with Ang Rita's record-setting climb.

This episode is a good illustration of how notable achievements of Nepali (read Sherpa) climbers receive no attention from foreigners and, by extension, the foreign press. Another incident this year highlights this fact. When Allison Hargreaves, the British alpinist, was lost on K2, it made news world-wide but the same cannot be said of Pasang Lhamu Sherpa's disappearance during her descent from the Everest summit in 1993. Of course, a basic difference existed in that Hargreaves was pretty well-known in mountaineering circles while Pasang Lhamu was hardly a climber. But one can easily assume that their respective climbing resumes were not the only factor that affected the column inches they deserved when they died.

Sherpas have always been given short shrift in terms of media exposure. Expedition stories that appear in foreign newspapers and periodicals usually list them as two, three, or four Sherpas, as the case may be, who were there, relegating them to exotic anonymity. That is one reason why most people interested in climbing world-wide know that New Zealander Rob Hall has climbed Everest four times, but cannot say who the dozen or so Sherpas that have made it to the top five times or more are.

There are many reasons for the casualness with which Sherpas are treated by the foreign media. On the lighter side, it can be said that keeping track of Sherpa names is a near-impossible task for Western writers. When a Sherpa is not a Dorje Lhakpa, he is a Lhakpa Dorje. Moreover, the Sherpa cus-

tom of naming children after the days of the week leads to too many Pasang Sherpas, Pemba Sherpas, and Phurba Sherpas.

Looked at another way, climbers become heroes or heroines in their own countries because of the natural pride their compatriots take in their achievement. What if there were some Sherpas climbing with them? Aren't they always there? Let their country take glory in them while we fete our countrymen, is the attitude that exists, even if not fully articulated. Cross-border admiration for mountaineers hardly exists except for someone like Reinhold Messner. Even Jerzy Kukuczka, who raced Messner to be the first atop all 14 eight-thousanders, is practically unknown among non-climbers. Frenchman Marc Batard may have made it to the Guinness Book by his 22.5-hour ascent of Everest, but how many ordinary Germans have heard of him?

Sherpa and Sahib

The perfunctoriness with which the world at large views Sherpas is also understandable when looked at in the perspective of mountaineering history. Ever since the British first found, towards the end of the last century, in the Darjeeling Sherpas the physical stamina to match their sporting zeal, Sherpas have become an integral part of expeditions. For Sherpas, climbing was, and still is in most cases, a wage-paying occupation. Reaching the top was not on their agenda. While it is true that some like Tenzing Norgay become full-fledged expedition members (that too only on the last three of his many attempts on Everest), it takes a lot of hard work and experience to attain that position.

The status of Sherpas in an expedition is a major factor that leads to their role being overlooked. Until the late sixties and even afterwards, each climber in an expedition had a 'personal' Sherpa. The Sherpa and the sahib shared a relationship comparable to that of a batman and his officer in the British and Indian armies. What in essence a 'personal' Sherpa did was make life comfortable for the sahib, in many cases all the way to the top. And, when it came to fame, it is only too easy to guess who got it. A prime example of this Sherpa-sahib bond can be seen in Maurice Herzog's *Annapurna*, in which Herzog consistently refers to Ang Tharkay Sherpa as 'my Sherpa'.

With time, a change has come about in the Sherpa's role vis-a-vis the expeditions they join. Earlier, although Nepali govern-

ment regulations called them mountain guides, Sherpas hardly did any guiding, high-altitude portering being more their forte. But lately, specialisation on the biggest draw still—Everest—has become a common phenomenon among Sherpa climbers whose skills as climbers are being sought by groups from countries which have not yet developed a pool of experienced climbers.

A case in point is Lhakpa Nuru Sherpa. In May of this year, he reached the Everest summit via the till-then-unclimbed North-east Ridge with a Japanese group. This was his sixth success on Everest, having climbed the peak twice in 1992, twice again the following year, and once in 1994. However, Lhakpa Nuru could not boast of having any other 8,000er summit under his belt. It was probably because of his prowess as a climber that a Korean team attempting the same northeast route commissioned him to guide them in late summer 1995. Unfortunately, Lhakpa Nuru was killed by an avalanche on the mountain on 10 September.

Everyone knows who made the first successful ascent of the Southwest Face of Everest but ask a mountaineer who first climbed Everest by the Northeast Ridge, and more likely than not he or she will say the Japanese, period. Both Lhakpa Nuru's pioneering climb and his death went unnoticed. Sherpas have moved from portering to climbing, but their feats still do not make the news.

Stunt Climbers

There is, of course, a new breed of Sherpa climbers who are beginning to climb for fun too. Had they had the financial backing, records of many kinds would doubtless have been established by now. However, reduced to climbing as part of the team to which they are attached, these Sherpas have had to keep their ambitions under wraps.

Media-savvy Sherpa climbers who know the value of trumpeting their achievements is another new development. Foremost among them is Kaji Sherpa, who tried, and failed, to break Batard's Everest speed climb record last year. His attempt was preceded by much fanfare in the Nepali press and his *daura-surawal-on-Everest* stunt this year received wide coverage, including an appearance on Nepal TV.

There may be some who decry such methods of personal aggrandisement, but then aren't these Sherpas just late in a game that the sahibs have played all along?

September/October 1995 HIMAL

22

VELKOMMEN TIL DET HELLIGE FJELLET.

De som fant veien til Universitetets aula 26. oktober (og det var mange), ble møtt av et vegg-stort lerret med lysbilde som ønsket velkommen til "Drangnag-Ri - det hellige fjellet" - tittel på boken om ekspedisjonen våren 1995 og høyst sannsynlig et ironisk spark bak til de som kritiserte bestigningen. Etter hektisk jakt på sitteplasser nærmest mulig de selebre foredragsholderne, kom salen til ro, med de sist ankomne spredt utover ledige kvadratmetre på gulvet. Forventningsfulle blikk var rettet mot podiet, hvorfra forsamlingen var lovet lysbilde fra ekspedisjonen, kommentarer til turen og en smakebit av filmen om klatringen.

Formannen i Norsk Tindeklubb hadde ikke glemt tumultene i media før de brave nordmenn reiste avgårde i vår. I sin innledning pekte han på at "det ble kritikk denne gangen også. Folk brydde seg fordi de måtte og fordi det gjaldt en folkegruppe med sårbar kultur og miljø. Men den norske folkesjela er vel å bry seg."

Hvorfor Drangnag-Ri?

Av ekspedisjonsmedlemmene var det Arne Næss jr., Kjell T. Stokke og Ralph Høibakk som entret podiet i aulaen. Til flotte lysbilder fortalte Næss om bakgrunnen for ekspedisjonen til Drangnag-Ri. Under bestigningen av Mount Everest ti år tidligere oppsto et godt vennskap mellom deltakerne. De bestemte snart å reise tilbake til Khumbu og "da er det unaturlig å ikke klatre et fjell". Men hvilket fjell skulle de velge? Kriteriene var kort innmarsj og at fjellet skulle være vakkert, lite komplisert og nytt. "Det er fantasilest å klatre noe som nordmenn allerede har klatret", sier Næss. "Vi så oss om etter et nytt fjell. Drangnag-Ri var ikke for høyt - altså under 7000 m.o.h. - og vi visste det var ubesteget."

Bare en million.

Ekspedisjonen hadde mange samarbeidspartnere. Klatretau, isøks og flyselskapsflagg er kanskje ikke den mest naturlige kombinasjonen blant Nepals snødekte tinder, men sponsorene var ihvertfall synlig tilstede. Lille-Arne synes det er rimelig å ha sponsorer. "De har egeninteresse i samarbeidet og vil sponse ikke fordi de synes synd på oss. Hvis jeg skulle betale ekspedisjonen, ville jeg lagt stort press på de andre medlemmene fordi jeg kontrollerte alt. Everest kostet ni millioner mens Drangnag-Ri bare kom på en million."

Usakelig kritikk.

Heller ikke Næss hadde glemt kritikken som han kaller usakeligheter av de største. Selv mener han kritikernes sterkeste ankepunkt var hans valg av slips. Glemt han et par småting i farten? "Med NRK tilstede sa jeg en del angående brevet statsministeren var så hyggelig å skrive for oss, noe som kom i TV, radio og aviser. Det var en bagatell, men de hadde vel ikke annet å skrive om akkurat da. Et par gode norske venner av oss ...ha-ha... sa at Gro ble tvunget til å skrive brevet og at Nepal ble tvunget til å gi oss dette fjellet og at fjellet var hellig. Vi diskuterte dette mye fram og tilbake; noen syntes vi skulle ignorere det, andre at vi skulle latterliggjøre kritikken. Jeg nekter å ta den seriøst og synes vi skal gjøre det litt humoristisk." Og så viste Arne Næss vitsetegninger over hele lysbildelerretet. Morssomme vitsetegninger også. Til forveksling like de som fulgte kritikken i vårens aviser. Det er jo alltid artig å se gode poenger opp'att.

I et avisinnlegg kritisk til ekspedisjonen, ble det sagt at Arne Næss er en person som bruker store fjell til å gjøre seg selv større. "Mulig...kanskje det er sant", kommenterer Næss. "Jeg husker at jeg hadde litt kompleks for høyden min tidligere, men det har jeg vel ikke i dag." Replikken frambringer smil hos tindebestigeren. "Selv om det er sant at jeg blir større ved å klatre store fjell så må jeg da få lov til å gjøre det. Det interessante er hvor engasjerte disse menneskene ble i dette. Endel i klatremiljøet hang seg også på karusellen - underlig." Everest-ekspedisjonen ble også kritisert, men var ifølge Næss så vellykket at den endte i Guinness' rekordbok.

Hellig eller ikke?

Drangnag-Ri's betydning for sherpaene var et omdiskutert emne i media før avreise til Nepal. "Når fjellet viste seg å ikke være hellig, sa kritikerne at det måtte forbli ubesteget uten å oppgi annen grunn", forteller Næss. Det skal innrømmes at enkelte kritikere var vel raskt ute og hevdet at Drangnag-Ri's topp var hellig, noe som senere ble korrigert. Ekspedisjonen gikk bare nær et, for sherpaene, fredsløst område fullt av hellige steder. Næss er imidlertid enig med kritikerne i at den buddhistiske kulturen må bestå. "Sherpaene er

beundringsverdige", sier han; "de er så mye bedre enn oss på alle områder". Han diskuterte fjellstatus med lamaen i klosteret i Thame, en landsby på veien mot Drangnag-Ri. "Kan hende snakket vi forbi hverandre. Lamaen sa at fjellet ikke er hellig. Noen fjell er hellige og av dem skal noen ikke røres, mens andre kan klatres. Det viktigste var vår oppførsel på fjellet. Det er mulig fjellet blir enda mer hellig når dere klatrer, sa lamaen, noe jeg tviler på." Tilhørerne stusset litt over hvordan et fjell som ikke er hellig, kan bli mer hellig.

Det kompliserte passet.

Om kritikken sier Arne Næss at "jeg har jo ikke tid til å ta dette alvorlig". En titt på klokka viser imidlertid at hans taletid snart er ute. Dermed snus oppmerksomheten mot opplevelsene og strabasene i Nepals fjell. Via Lukla kom ekspedisjonsmedlemmene til Namche Bazar. Forundringen var stor da de fant at lokale folk brukte Everest-ekspedisjonens gamle utstyrsbokser til oppbevaring. Solu Khumbu hadde gjennomgått en velstandssøkning, området var renere og i Namche hadde man fått elektrisitet. Næss mener deres kultur ikke har lidd under turismen i det hele tatt.

Lysbildene flyttet forsamlingen fra aulaen til Namches hus og folkeliv. Ekspedisjonen gikk via Namche, Thame og over Trashi Labtsa-passet på 5700 meters høyde. Passet er komplisert og ikke helt ufarlig, noe tilhørerne fikk inntrykk av gjennom bildene. Her var steile fjellsider, store ustabile steiner, snø og is - langtifa en trivelig spasersti. Advanced base camp, ABC, ble satt opp på slettene rett nedenfor passet; på en morene i enden av breen som går helt til Drangnag-Ri. Det var kaldt, vinden tok kraftige tak og snøen falt i gode mengder. Og midt i snøketten mellom verdens høyeste fjell ser vi Chris Bonington sitte framoverbøyd og klapre på sin barbare pc.

Skrale fjellklatrere.

Ekspedisjonsmedlemmene var mye plaget av sykdom underveis. Kjell T. Stokke, legen i gruppen, forteller at Vegard Ulvang var sprek da han kom til advanced base camp, men snart viste termometeret over førti grader og Stokke konstanterte nyrebekkenbetennelse som normalt er forholdsvis uskyldig. Høyere enn 5300 m.o.h. fungerer imidlertid immunforsvaret dårlig. På riktig store høyder er det umulig for mennesker å leve i lengre tid fordi kroppen rett og slett brytes ned. Ulvangs tilstand var alvorlig og han ble lagt i trykkbagen som simulerer nedstigning. Den eneste permanente løsningen var likevel å bringe ham ned fra fjellet. Han kunne fraktes den strabasige veien over Trashi Labtsa, men ekspedisjonen valgte isteden å sende nødmelding etter rednings-helikopter som såvidt kan mestre disse store høydene, forutsatt rimelige værforhold. En dag gikk uten at noe viste seg på himmelen. Spenningen steg i leiren; var helikopteret opptatt på annen kant eller prioriterte de ikke ekspedisjonen? Men tidlig neste morgen landet redningen og Ulvang ble fraktet bort fra Drangnag-Ri som han ennå ikke hadde sett.

De andre ekspedisjonsmedlemmene var heller ikke forskånet fra sykdom. Chris Bonington ankom med influensa som de andre overtok etterhvert. Odd Eliassen hadde problemer med blodet. Han ble anbefalt å ikke klatre høyere enn 6200 meter, men lystet til å prøve var der likevel. Problemet ble imidlertid løst da han fikk skiveutglidning på ganske nøyaktig den høyden. Næss hadde akutte ryggplager, forkjølelse, bronkitt og hodepine og kom aldri til leir 2. Bjørn Myrer Lund var en av de få friske og Ole Einang, Bonington og Høibakk var i noen lunde form.

Tre ukers reise til Drangnag-Ri.

Høibakk entret podiet for å ta forsamlingen med på de siste kapitlene i historien om bestigningen av Drangnag-Ri. Mellom ABC og leir 1 gikk ferden til fots og på ski oppover breen. "Etter tre ukers reise så vi Drangnag-Ri for første gang da vi rundet hjørnet fra leir 1", forteller Høibakk. "Leir 2 lå vakkert til på en snørygg 6.200 m.o.h. i foten av Drangnag-Ri, med utsikt til Everest og andre topper. Generelt var omgivelsene vakrere enn ved Everest; været skiftet mer og det hele var flottere." Bildene bekrefter at Høibakk ikke overdriver. Her er bittesmå telt i en verden full av snø, is, vakkert lys og majestetiske topper som for en vanlig turgåer er uoppnåelige.

"Jeg vil ikke opp igjen."

Klatringen startet fra nordøst. Den planlagte, mer østlige, ruten var steil med overhengende fare for ras og virket umulig å følge. Valget falt isteden på et bratt skar med dårlig is. Etter at Stein P. Aasheim hadde vært oppe i skaret første gang, sa han fast at "jeg vil ikke opp igjen". En tanke slo Høibakk: "Hva om vi ikke kommer opp? Da blir vi helgamle sulliker som kommer hjem med halen mellom beina." Denne utsikten ga ny energi. "Vi måtte ta vare på verdigheten."

Ørnereiret.

Opp skaret, på toppen av eggen, med flere hundre meters loddrett fall på baksiden, fant de til sin store glede og forundring en perfekt leirplass for de som tåler påkjenninger tilsvarende å balansere på verandarekkverket i nittiende etasje. Stedet ble umiddelbart døpt Ørnereiret. Et meget betegnende navn: på en liten halv sirklet hylle av oppblåst snø lå teltene som små linedansere med stupbratt skrent under og fjellvegg som gikk til himmels over. Trygt plassert i aulaens stoler misunte vi de som opplevde Ørnereirets storslagne og farefulle beliggenhet.

Til topps.

Det var nå lite mat og klatreutstyr igjen. Avtalen var at Myrer Lund og Høibakk skulle legge faste tau oppover mot toppen, for så å gå ned til de andre. Mens de slet med å feste tauene i det bratte og isete underlaget, oppdaget de plutselig et nytt telt i Ørnereiret. Bonington i leir 1 hadde trosset Næss' ordre og stukket avgårde midt på natten. Men Bonington viste sin dyktighet da han og sherpaene satte oppover fjellsiden og la faste tau dagen etter. Flere kom fra leir 2. De var nå elleve mann istedenfor fire i Ørnereiret - og alle ville til toppen.

Myrer Lund ledet an mot Drangnag-Ri's tind med de andre hakk i hæl. På et tidspunkt hang fem stykker i en isskrue og det var utvilsomt dristig; falt en, ville mange følge etter. De avtalte at en person fra hver nasjon skulle fortsette mot toppen og valget falt på Myrer Lund, Bonington og Peema Dorjee som var ekspedisjonens leder sammen med Næss. Men kompromissløst nektet Dorjee å klatre hvis ikke en annen nepaleser, Lhakpa Gyalu, fulgte med. "Jeg følte det ble ubalanse med en nordmann, en engelskmann og to nepalesere og mens jeg tenkte på dette var de andre på vei ned", sier Høibakk. Om tenkepausen var taktisk vet han ikke. Uansett måtte det nå bli han og de fire "utvalgte" som gikk videre. Mens fem mann ga seg i kast med siste oppstigningen, begynte det å skyte til med snø og vind, slik vanlig var utpå dagen. Bonington og Gyalu karret seg over kanten mot målet og nådde Drangnag-Ri's høyeste punkt. Høibakk var noen meter fra da et lyn traff toppen med voldsomt kraft. Det ble ropt varsel før lynet slo ned nok en gang. Veien nedover gikk i raskere tempo enn planlagt - hjemturen var begynt. Av de fem som nådde toppen, kom bare to helt øverst. Einang fjernet de faste tauene ned til leir 2, untatt de i øverste del av nordveggen. Sjøppel og emballasje ble tatt i poser og båret ned. I mellomtiden var det blitt så lite mat og andre forsyninger at Næss hadde gått fra leir 1 og tilbake til Thame, hvor han senere mottok meldingen om at Drangnag-Ri var besteget.

Høibakk innrømmer villig at Drangnag-Ri var for krevende for det som var hensikten med ekspedisjonen; å være sammen om å gjennomføre en jubileumstur. Han siterer "gamle-Arne" som har pekt på viktigheten av "å være i fjellene og ikke nødvendigvis på dem".

Noen tror jorden er flat.

De drøye to timene i Universitetets aula brakte forsamlingen til en fasett av Nepal. Vi klatret med ekspedisjonsmedlemmene på den spennende ferden mot toppen. Fotografen klarte å fange naturens dramatik og stemning til lyshildelerretet. De som ville se mer av Drangnag-Ri hadde muligheten da filmen om ekspedisjonen ble vist på NRK 1. januar i år.

Ekspedisjonsleder Arne Næss er en person som "følger kjærlighet for noe hvis det er risiko for å miste det" (Dagsrevyen 25.2.95). Overskuddet av billettsalg til foredraget i aulaen skal gå som gave til verning av sherpakulturen i Khumbu-området. Det skulle også tilhørernes kroner som trillet ned i kollektbøsser da vi ruslet ut i høstmørket. Et edelt tiltak med tanke på Arne Næss som ifølge han selv "har økonomisk frihet som tillater meg å gjøre mye av det jeg har lyst til" (Dagsrevyen 25.2.95).

Ingen sa noe om hvor inntektene fra boksalgat havner. Blanke mynter klang i kollektbøsser. I ørene våre klang Høibakk's oppfordring: "I den søte juleti", les om Drangnag-Ri".

Vi lar Arne Næss avslutte besøket i Nepals fjell: "Om man vil ha turismen eller ikke, bør overlates til lokalbefolkningen. Turismen er omtrent den eneste faste inntekten de har. De fleste dalene vil ha det. Noen skeptikere finnes, men det finnes alltid noen som tror at jorden er flat." Sier mannen som erobret 6801 meter i et av verdens fattigste land.

I den søte juleti, tenkte vi på Drangnag-Ri. ■

Recycling in Nepal: The Indian Connection

As in most developing countries, recycling activities in Nepal are predominantly market-driven initiatives by private entrepreneurs. Except for composting, government involvement in the recovery of materials is fairly limited if not absent. As a result, a self sufficient industry has evolved. The structure of the recycling sector of Nepal is roughly similar to that in other developing countries, consisting of a group of waste collectors, a waste trade market and a reprocessing industry.

Collection

Because of its relatively large population and the substantial influx of tourists, most collection of recyclable materials takes place in Kathmandu, the capital of Nepal.

Households sell their most valuable waste to the waste buyers. However, the extent to which this occurs is rather limited, not least because of the general aversion to waste in the Nepali culture. Therefore, the major part of the household waste in Nepal enters the trade sector through other intermediary channels.

Waste pickers roam the streets to gather low-grade materials from waste bins and dump sites which they then sell to waste buyers. Typically, many waste pickers in Nepal originate from India. Poverty seems not to be the major reason for this Indian domination, it is generally the reluctance of the Nepalese to deal with waste.

The itinerant waste buyers travel around the city on bicycles to buy bottles, paper, plastics and other more valuable materials in order to re-sell it for a slightly higher price. This group is also dominated by Indian entrepreneurs. Besides the difference in attitude toward waste, the major reason to migrate to Nepal is the less competitive market of Kathmandu. In India the difference between buying and selling rates is generally much smaller. The earnings of the Nepali and Indian waste buyers are especially high during the non-monsoon period. Yet, during the monsoon, business is much less because of the high moisture content of the waste which results in lower prices. Also many streets become inaccessible for the buyers' bicycles.

Pieter van Beukering
and
GD Badrinath

It is therefore important for buyers to save enough money to get through the monsoon, during which many Indians return home to their families.

Finally, industrial recyclable waste often finds its way directly into the trade sector. Quantities are sufficient to place a tender among dealers to buy the bulk of waste. However, the total contribution of industrial waste is not significant as input for the recycling sector.

The Trade Sector

The trade sector can be divided into two categories; buyers and wholesalers. Buyers procure the waste from collectors in small quantities. They are located in small establishments in the city and generally do not own more than a pair of scales and a calculator. They maintain a complex

Biosas & Natural Resources Management is a non-profit newsletter published in Kathmandu to promote the exchange of ideas on topics such as waste management. Contact: Amrit B Karki, Editor, BNRN Newsletter, PO Box 191 Kathmandu, Nepal. Tel: (Int'l +977) 1 410 498 Fax: (Int'l +977) 1 415 886

network of suppliers. On average, each buyer trades up to ten tonnes of various materials per month. Generally, buyers supply to wholesalers, but if the quantities are large enough they may supply directly to factories. The most frequently traded materials are newspaper, glass bottles and locally recycled plastics such as PVC and LDPE.

The majority of wholesalers operating in Nepal are established in India. They travel by truck to Kathmandu every two weeks to buy the waste from the local buyers and transport the materials to India where they are recycled. Officially, this type of international transaction is not allowed.

The Industry

Partly as a result of the outflow of waste materials to India, the recycling industry in Nepal is not flourishing. The last glass-recycling factory in Nepal closed down only recently, as a result of which the collection of cullet has practically stopped. Typically, the profitability of other locally recycled materials, such as LDPE, PVC, paper and several non-ferrous metals, is much higher. However, competition in these sectors is increasing rapidly as more entrepreneurs, of whom many are Indian, have penetrated the industry.

In addition to the local competition, cheap recycled products from India are imported. Indian industries can generally produce at a larger scale which reduces their costs. The final factor which restricts the growth of the Nepalese recycling industry is the low demand for recycled products.

The Nepalese recycling sector is facing several problems such as the limited separation of household waste, the absence of some recycling industries, high transportation costs, lack of technical and economic information, and most of all lack of community environmental awareness.

The authors are researchers respectively working at the Institute for Environmental Studies in Amsterdam and INTERVENTION (India) Pvt Ltd in Bangalore. The research was conducted in October/November 1993.

Educating Tourists

Kathmandu Environmental Education Project (KEEP)

◆ NCS Nepal No. 2, 1995

In 1990, TWO YOUNG BRITISH women were trekking in the Khumbu region of the Nepal Himalayas. Unfortunately, one of them slipped several thousand feet down a ridge and died instantly. Deeply affected, Jo Chittenden, who had witnessed the tragic death of her friend, and Johnnie Woods, the fiancé of the dead woman, discussed the need for educating and providing sufficient information to fellow trekkers before their departure into the mountains. They decided to begin in Kathmandu.

On their arrival in Kathmandu, they met with a group of enthusiastic professionals. They were: Pertemba Sherpa, the three-time Everest summitteer; Wendy B. Lama, environmental writer and trek leader; Steve Powers, journalist and trek leader; and Chandra Gurung, the then director of the Annapurna Conservation Area Project (ACAP). Drawing on their many years of experience in tourism, environment and development, they felt that further deterioration of the environment must be stopped before it becomes too late. They felt the main reason for environmental and cultural deterioration is lack of sensitivity on the part of travellers to Nepal, their Nepalese support staff, government officials, and managers of travel and trekking agencies.

They thus decided to form an institution in mid-1992 committed to making Nepali tourism safe and sustainable while retaining its attractions. The Kathmandu Environmental Education Project, popularly known as KEEP, is now officially registered both in the UK and Nepal as a non-governmental organisation. The KEEP Travellers' Information Centre was officially inaugurated in 1993 by Lord Hunt in Kathmandu, coinciding with the 40th anniversary of the successful scaling of Mt. Everest (Sagarmatha). Lord Hunt was the leader of the British expedition that scaled Mt. Everest on 29 May 1953.

Run by an all-volunteer board of directors, KEEP also employs three full-time staff. The main objective of KEEP is to teach visitors to Nepal and the Nepalese themselves to respect local customs and help preserve its culture and the environment for future visitors. It provides eco-trekking workshops and training for managers, sirdars, and support staff. It aims to promote sustain-

able development in Nepal by educating tourists and trekkers. It also seeks to create a network amongst those working in the tourism industry in the conservation of Nepal's environment and culture.

Main Activities

Since its inception three years ago, KEEP has been involved in many activities. These are described below:

Traveller's Information Center: KEEP has established a Traveller's Information Center where various information, posters, and maps are available. KEEP staff provide free information on eco-sensitive trekking to travellers on request. The centre also has a small shop which sells maps, T-shirts, biodegradable soaps, and water purifying tablets. **Green-Keepers Coffee Shop:** KEEP also runs a small coffee shop with the purpose of providing a place for travellers to get together and share ideas and experiences.

Eco-trekking Workshops: KEEP has designed courses on eco-tourism and trains managers, trekking leaders, sirdars, and other trekking staff on different aspects of eco-trekking.

Providing Consultancies: The World Wide Fund (WWF) and the Tourism Department of Bhutan invited a KEEP team to provide training on eco-trekking for travel managers, leaders, and government officials. In addition, KEEP also helped the WWF and the Sagarmatha Pollution Control Project to set up an information centre at Lukla, the gateway to the Everest region, for trekking. The centre is fully operational at present.

Special Lectures: KEEP has been organising a series of special lectures covering a wide range of issues on environment, culture, development, tourism, and wildlife in order to educate the tourists and locals.

Training: KEEP also conducts English language training for trekking staff to enhance their communication with cli-

ents. Besides this, KEEP also organises training for trekking staff on First Aid and high altitude sickness.

Lessons Learned: Vision for the Future

KEEP, as an institution or a programme, is an example of how people from various parts of the world with similar visions and interests can work together to achieve a common goal. KEEP initially had American, British, and Nepali volunteers. Now, there are several volunteers with KEEP from different countries who support the running of the information centre.

Financial sustainability is a major area of concern for KEEP volunteers and staff at present. The major source of KEEP funds is the membership fees and sale of items designed and produced by KEEP. Most donors are interested in supporting projects that address a particular issue. However, projects aimed at raising awareness are facing financial constraints.

People from Holland, Germany, and Italy are interested in opening up KEEP chapters to help raise funds to sustain KEEP programmes in Nepal. International organisations in Nepal, such as the German Embassy, the British Embassy, USAID, IUCN, and WWF, have assisted KEEP in various ways.

"Now, it is high time for us to improve the quality of our products and services," says Dr. Chandra Gurung, president of KEEP. "Our products should be unique so that they can compete in the international market with cut-throat competition," he added.

KEEP wishes to develop as a forum for building consensus and partnership among all those involved directly or indirectly in the Nepalese tourist industry. It can be said that a good beginning has already been made. With its limited resources, KEEP is trying hard to ensure the continuance of its programmes that help to preserve the fragile environment and heritage of Nepal. ■

KEEP TRAVELLERS' INFORMATION CENTRE

(Sunday - Friday, 10 am. - 5 pm.)
P. O. BOX - 9178

TRIDEVI MARG, THAMEL, KATHMANDU.
PHONE - 410 303, FAX : 977-1-411 533

Kathmandu
Environmental
Education
Project

WHERE CAN I TREK ? WHAT DO I NEED TO TAKE WHILE TREKKING ? WHAT CULTURAL CONSIDERATIONS SHOULD I MAKE ? WHAT IS ALTITUDE SICKNESS ? HOW CAN I HELP REDUCE DEFORESTATION ? WHAT SHOULD I DO WITH MY TRASH ? WHERE CAN I SEE FESTIVALS ? WHAT ARE THE TREKKING RULES ? WHERE CAN I BUY TRASH BAGS BIODEGRADABLE SOAPS AND SUN SCREENS AND RECYCLED STATIONERY ?

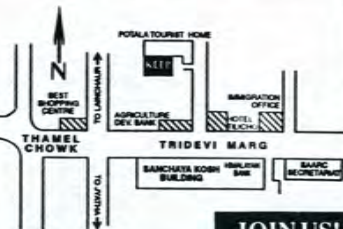
The Kathmandu Environmental Education Project (KEEP) operates a Travellers' Information Centre for travellers. The KEEP Information Centre offers help and advice on all aspects of trekking, including information you need to know about mountain safety and altitude sickness. You can learn how to minimise your impact and help protect the fragile Himalayan environment and culture through which you trek.

The Centre offers a library of relevant reading materials, notice boards, displays, embassy registration forms for trekkers, lectures and slide shows. We also sell biodegradable soaps, water purification tablets and sun screens as well as T-shirts with conservation messages, recycled paper stationery, first aid and *Trekking Gently* books and calendars. Come in and talk to our staff, visit our coffee shop where you can enjoy a real cappuccino, fresh fruit juice and a variety of delicious home-made cakes. You can find us in the Potala Tourist Home in Thamel. Please call us at 410 303 or come visit our office. Watch for our announcements of weekly slide and talk programmes during trekking seasons. Groups and independent travellers are welcome.

For details contact:
Yogendra Kayastha at KEEP
P.O. Box 9178
Kathmandu, Nepal.
Fax : 977-1-411 533,
Tel : 410 303

Johnnie Woods at KEEP
72 Newhaven Road
Edinburgh EH6 5QG
United Kingdom.
Phone: 44-31-554-9977
Fax: 44-31-554-8656

LOCATION MAP

JOIN US!

KEEP WEEKLY
SLIDE SHOW
PRESENTATIONS
KEEP uses various media to edu-

cate visitors about environment, safety, and cultural sensitivity. One is our weekly slide show and talk programmes, conducted throughout the peak tourist seasons (October to De-

cember and March through May.) The fall 1993 season's topics covered issues ranging from tourism, conservation and travel safety to cultural issues and current affairs.

Litter and Pollution

1. Local "environmental codes" should be developed and followed by local people and visitors alike.
2. Campsite locations should:
 - a) not be too close to villages
 - b) have a clean toilet
 - c) have a trash burning pit
 - d) have a safe disposal site for biodegradable wastes and
 - e) have a storage site for re-cyclable materials.
3. Non-biodegradable trash such as plastics, tin, glass, etc. should not be left along trails or at campsites but should be brought back to Kathmandu or disposed of at proper places.
4. Everyone should shoulder the responsibility for litter and pollution control, including trekking agencies, trekkers, local people, government agencies, NGOs, and INGOs.
5. Greater awareness of problems and solutions should be developed through workshops in local areas, periodic clean up campaigns and in school curriculae.
6. A strong monitoring and evaluation system should be developed with government, NGO and local people involvement.
7. Neither trekkers nor staff should bathe nor wash clothes where soapy water will flow directly into rivers.
8. During the hot, dry season, cigarettes and matches should not be thrown where they might cause forest fires.

Reduction of Fuel Wood Use

1. As much as possible, the same food should be prepared for trekkers and staff at the same time to reduce fuel use, whether cooking at camp or in lodges.
2. Back-boiler systems should be installed in lodges to heat water while food is being cooked. *Chulos* or *smokeless* ovens should be encouraged to reduce fuel use.
3. Firewood should not be used for entertainment campfires.
4. To prevent use of trees and vegetation as fuel, stoves and kerosene, or cooked food, should be provided for porters in high altitude areas.
5. Team leaders, tourists, rangers, guides, and officers should all use alternative fuel to wood (note: including national park staff posted within national parks).
6. Small hydro-electric facilities should be installed to supply energy needs for trekking wherever possible.
7. Fuel wood should not be used in cheese factories.
8. Iron poles should be used for Buddhist prayer flagpoles.

KEEP

Putting Money Back into Trekking Areas and Benefitting Local People through Tourism

1. National park entry fees should be used for the development of tourism and raising the living standards of local people.
2. Organized trekking groups should purchase locally grown foods and vegetables.
3. Training should be provided in local areas to encourage employment of local people.

4. Handicraft, cottage and village industries should be encouraged to produce items for sale to tourists.
5. The best use of government-collected royalties, national park fees, and other fees should be determined with input from local peoples, tourism related organizations and government.
6. In tourism training, special emphasis should be given to women's training and environmental issues.

Safety, Education/Briefings and Porter Welfare

1. Warm and safe shelters and warm clothes should be provided for porters.
2. TAAN should fix porter wages specific to trekking areas.
3. Groups should provide medicine for porters.
4. All porters should be insured against accidents.
5. Important points to cover during group briefings are:

Before trek begins:

- Introduce staff and review itinerary
- Review health and medical concerns. Trek guides should bring medicine kit on trek, especially to remote areas
- Check members' equipment and personal gear
- Any special dietary needs? describe typical meals
- Any special interests? points of interest on trek
- Cultural and religious customs: dos and don'ts
- Environmental concerns: how to dispose of litter, no campfires, stay on trails, don't pollute water sources, etc.
- Modes of transportation, schedules, potential delays
- Rescue operations: cost, deposit
- Insurance for members, staff, porters

During trek:

- Daily trek activities, next day's agenda
- Campsite location, points of interest
- Lunch spot: where, how far, water available for washing?
- Check members' health: anyone sick?
- Community benefits: respect private property, etc.
- Donations to local schools, tipping of porters, staff

Mønster-trekker'n

KEEP

Tar med tilstrekkelig varme klær for ikke å være avhengig av bålvarme. Sørg for at ansatte og bærere er skikkelig utrustet.

Gir ikke til tiggende barn. Betaler rikelig for mat, innkvartering og tjenester. Kjøper lokale produkter som kommer økonomien i åsene til del. Handler ikke antikviteter og kunst fordi det frarøver Nepal sin kultur.

Bestiller dal bhaat fordi det krever mindre brennstoff å lage. Bestiller lik mat samtidig som andre trekker.

Tar med en plastpose til søppel (alle ikke biologisk nedbrytbare produkter) og brenner papir diskret.

Bruker klær som viser respekt for lokale skikker: Kvinner i løse bukser eller legglengt skjørt, menn i bukser eller knelang shorts (bukser i tempeler).

Bruker hodet. Går ikke for høyt for fort. Trekker ikke alene (kvinner og

menn). Registrer seg hos KEEP eller sin ambassade/sitt konsulat.

Viser respekt ved fotografering av folk. Spør alltid først, prøver å etablere en vennlig atmosfære og gir ikke penger.

Brenner alt toalett-papir og unngår religiøse steder ved toalettbesøk.

Bader aldri avkledd. Kvinner i loongi som dekker dem fra bryst til knær. Bruker ikke såpe (heller ikke biologisk nedbrytbare) i bekker. Kaster såpevann bort fra bekket. Tar varm dusj kun når vannet er varmet av drivstoffbesparende ovn eller ovn som ikke benytter trevirke.

Kjøper ikke vann på flasker under trekking. Bruker isteden en vannflaske og tilsetter jod for å behandle drikkevannet.

Holder seg til hovedstiene for å unngå erosjon.

The negative effects of tourism in Nepal are now widely recognised. Several organisations have been set up in Kathmandu to combat this problem, encouraging proper management and control of the industry for the benefit of the Nepalese people, their environment and visitors to the country. The effect that tourists can have on the fragile environment of the Himalaya is enormous and often the tourists themselves are unaware of their impact.

The Kathmandu Environmental Education Project (KEEP) has been set up to bring that awareness to tourists, and in particular trekkers. Together with the Himalayan Rescue Association (HRA), whose aim is to educate trekkers on the dangers of altitude sickness and to promote mountain safety, KEEP has set up a Travelers' Information Centre. Whilst providing reliable, up to date information on all aspects of trekking in Nepal, KEEP will be informing visitors about cultural and environmental concerns.

Trekkers will be given help and advice on how they can "trek gently" by following simple guidelines such as those set down in ACAP's "minimum impact code." Advice on how to deal with beggars, how to establish fair prices for souvenirs and services and how to query trekking agents on being responsible will all be given by staff. KEEP will be introducing visitors to a culture and environment which is quite different from their own, and one which requires visitors to respect particular codes of behaviour if it is to be preserved for future generations.

KEEP is collaborating closely with ACAP, the Woodlands Mountain Institute, IUCN and other environmental organisations in Nepal. KEEP's parent in the UK, the TTY Mountain Trust, is coordinating with conservation efforts in other countries. The KEEP/HRA Information Centre hopes to serve as a resource and educational centre which can facilitate the exchange of environmental information between the tourism industry and environmental groups both in Nepal and overseas. Being of charitable status, a good part of KEEP's energy is spent on raising funds to keep it going. For a modest annual fee anyone can become a supporting member and receive the newsletter and a t-shirt. Donations from international and local sources have assured KEEP's operations for at least the first year but assurances are being sought for subsequent years. Eventually the Project strives to be self-sufficient supported by donations and sales at the centre. Thank you for your support.

For ytterligere informasjon om KEEP (organisasjonen, informasjonstilbudet, salgsvare, støtteordninger e.l.) kan du benytte adressen på side 28 eller kontakte:

Steve Powers, e-mail: STEVEPM123@AOL.COM
Sonam Gyalpo, e-mail: GRT@GREATPC.MOS.COM.NP
Christine Engen, Oslo, tlf. privat: 22 60 84 77.

KEEP